

ЕКОНОМІЧНА ДІЯЛЬНІСТЬ: НОВІ ОРІЄНТИРИ І РИЗИКИ

У НОМЕРІ:

- **ПРОТИПРАВНІ ДІЇ КОНТРОЛЮЮЧИХ ОРГАНІВ:
ЧИ ПОТРІБНО ЇХ ДОКАЗУВАТИ?**
- **ПРАВОПОРУШЕННЯ НА РИНКУ ЦІННИХ ПАПЕРІВ.
ФІНАНСОВА ГРАМОТНІСТЬ: ПІРАМІДИ**
- **ПОДАТКОВІ РИЗИКИ**
- **ВАЛЮТНІ РИЗИКИ І ПРОГНОЗИ**
- **МОНІТОРИНГ ЗАКОНОДАВСТВА**

№ 2 лютий 2014

ЕКОНОМІЧНА ДІЯЛЬНІСТЬ:

нові орієнтири і ризики

Інформаційно-аналітичний бюлетень
на базі оперативних матеріалів

Додаток до журналу «Україна: події, факти, коментарі»

№ 2 лютий 2014

Засновники:

Національна бібліотека України
імені В. І. Вернадського

Національна юридична бібліотека (НЮБ)
Український союз промисловців та підприємців (УСПП)

Редакційна колегія:

В. Горовий, головний редактор, д-р іст. наук,
проф.,

заступник генерального директора НБУВ

В. Крутов, віце-президент УСПП, д-р юрид.
наук, проф.
(співголови)

Т. Горенко, старш. наук. співроб. відділу
політологічного аналізу СІАЗ
(відповідальна за випуск)

Н. Іванова, зав. аналітично-прогностичного
відділу НЮБ;

Ю. Половинчак, заввідділу обслуговування
інформаційними ресурсами НЮБ;

Заснований у 2012 році
Виходить раз на місяць

Передрук – тільки з дозволу редакції

ЗМІСТ

Колонка редактора.....3

Правознавство

Єфімов О.

Протиправні дії контролюючих органів:
чи потрібно їх доказувати?.....4

Висіцька І.

Замість штрафу – санкції
або Кара за правопорушення
на ринку цінних паперів.....9

Фінансова грамотність

Горенко Т.

Швидкі гроші, або халепа з мишоловки.....15

Огляд преси щодо порушень

на фінансових ринках.....18

Податкові ризики

Рекомендації аудиторів від компанії
«Єфімов і партнери».....21

Валютні ризики

Присяжняя Л.

Новые назначения
Глава Национального банка Украины –
Степан Кубив23

Министр экономики – Павел Шеремета.....26

Прогнози для бізнесу

Мировая промышленность
продолжает восстанавливаться.....28

Обзор валютного рынка в Украине
за февраль 2014 года.....28

Прогноз валютного рынка на март
2014 года.....31

Моніторинг законодавства.....32

КОЛОНКА РЕДАКТОРА

Нещодавно вкотре зрозуміла матеріальність думок, які народжуються одразу у багатьох людей. Той інформаційний простір формується не зненацька. Він виникає під впливом подій, які охоплюють або велику кількість людей, або стають типовими для певної групи. Такими подіями стали ті, що порушували систематично конституційні права громадян. Депутати різних рівнів, держслужбовці, співробітники ДАІ, судді, податківці тощо. Їх зверхня поведінка, а головне недержавне ставлення до людей, викликає саме ті емоції, які ми побачили на Майдані.

У лютому вийшов черговий номер журналу моїх друзів. Він називається «З любов'ю до права». Ось про що пише в редакторському слові головний редактор І. Шевчук: «Сідаючи до маршрутної таксі, я очікую, що водій знає Правила дорожнього руху та вміє керувати автомобілем на професійному рівні (ще б пак, у салоні стільки людей), але ні. Правил не знає і жене як навіжений.

Йдучи до суду зі своїм клієнтом, я очікую, що суддя принаймні прочитає мою скаргу (ще б пак, це ж апеляція!), але ні. Матеріали не читав і навіть не розуміє, де він та що зараз відбувається.

Йдучи до Голови(!) відділу врегулювання збитків однієї з великих страхових компаній,

я очікую, що він розуміє різницю між заявою про страхове відшкодування та повідомленням про ДТП (ще б пак, це ж Голова), але ні. Не знає.

Йдучи до слідчого для надання пояснень у справі свого клієнта, я очікую, що слідчий глибоко проаналізує мої пояснення та допоможе врегулювати справу, натомість він плуває Цивільний кодекс з Кримінальним».

Я готова продовжувати цей перелік, адже не можуть існувати суди, які тривають дві хвилини?! Не мають права міліціанти говорити неправду, адже вони стоять на державному захисті громадян, не може слідчий «давти» на громадянина, бо він одержав гроші від іншої сторони.

Не може, не має, не повинен. Адже ми прагнемо у Європу. Проте нам не дає цього зробити, як не дивно, разруха, саме та, що в нас у головах. Так, так, саме та, про яку говорив професор Преображенський, пам'ятаєте: «двум богам служить нельзя». Отже, ми всі, як і І. Шевчук, який за фахом юрист, задаємося питанням, яке вже давно постало перед кожним: «Панове, маю запитання: що за тупість відбувається навколо нас? Коли це скінчиться? Як із цим працювати? Я кажу про тотальну незацікавленість суттю. Незацікавленість людей у тому, що і, найголовніше, як вони роблять».

То ж, до суті.

**Т. Горенко, стари. наук. співроб. НЮБ НБУВ,
канд. екон. наук**

ПРАВОЗНАВСТВО

О. Єфімов, керуючий партнер, адвокат, аудитор, канд. юрид. наук

Протиправні дії контролюючих органів: чи потрібно їх доказувати?

Нормативна база:

Податковий кодекс України від 02.10.2010 р. № 2755-VI (ПКУ)

Цивільний кодекс України від 16.01.2003 р. № 435-IV (ЦКУ)

Господарський кодекс України від 16.01.2003 р. № 436-IV (ГКУ)

Кодекс адміністративного судочинства України від 06.07.2005 р. № 2747-IV (КАСУ)

Кримінальний процесуальний кодекс України від 13.04.2012 р. № 4651-VI (КПКУ)

Відповідно до ст. 19 Конституції України «органи державної влади та органи місцевого самоврядування, їх посадові особи зобов'язані діяти лише на підставі, у межах повноважень та у спосіб, що передбачені Конституцією та законами України». Тобто законодавчо встановлені межі поведінки органів державної влади та їх посадових осіб поділять їхні дії на правомірні (такі, що перебувають у межах норм права) та протиправні (або неправомірні, тобто такі, що виходять за межі норм права). Вчинення правомірних дій посадовими особами органів державної влади означає, що вони не порушують зазначену ст. 19 Конституції України.

Вчинення ж протиправних дій означає, що в даному випадку правопорядок порушено і мають настати певні юридичні наслідки. І вони мають бути негативними для правопорушника. Слід зважити на те, що для посадових осіб органів державної влади протиправними вважаються як дії, що прямо суперечать нормам законодавства, так і дії, що нормами законодавства не передбачені. Адже відповідно до наведеної ст. 19 Конституції України правомірними для них є лише ті дії, які прямо вказані в законі як дозволені посадовим особам.

Наприклад, відповідно до пп. 20.1.1. ст. 20 ПКУ контролюючі органи мають право «запрошувати платників податків, зборів, платежів або

їх представників для перевірки правильності нарахування та своєчасності сплати податків, зборів, платежів, дотримання вимог іншого законодавства, у тому числі законодавства у сфері запобігання та протидії легалізації (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом, або фінансуванню тероризму, контроль за додержанням якого покладено на контролюючі органи». При цьому «письмові повідомлення про такі запрошення надсилаються в порядку, встановленому статтею 42 цього Кодексу, не пізніше ніж за 10 календарних днів до дня запрошення рекомендованими листами, в яких зазначаються підстави запрошення, дата і час, на які запрошується платник податків (представник платника податків)». Отже, поведінка працівника податкового органу, який надсилає вказане запрошення у вказаний строк до такої «зустрічі» з платником податків, дотримуючись при цьому зазначених вище вимог закону, є правомірною. Якщо ж працівник податкового органу в телефонному режимі «просить» надати письмове пояснення з того чи іншого питання (наприклад, чому на підприємстві платника податку не піднімали зарплату протягом останніх двох місяців), то такий податківець вчиняє протиправну дію.

Яка дія є протиправною?

Для відповіді на це запитання слід визначитися з тим, що є правомірною дією. Тоді зрозуміло, що інші дії є протиправними. Оскільки людина є істотою суспільною, то її поведінка може визнаватися правомірною чи протиправною лише у тому випадку, коли вона полягає у вчиненні дій стосовно інших членів суспільства. Не буде носити ознак правомірності чи протиправності поведінка Робінзона Крузо на безлюдному острові лише тому, що там не виникають правовідносини.

Правовідносини – це відносини, що виникають у суспільстві між особами, що є суб'єктами

цих відносин, та врегульовані нормами права. Іншими словами, відносини між фізичними та юридичними особами, стосовно яких законом встановлено певне правило поведінки, є правовідносинами. При цьому якщо дія тієї чи іншої особи не суперечить таким правилам поведінки, вона вважається правомірною. У теорії права для того, щоб охарактеризувати правомірний чи протиправний характер правової поведінки, виділяють такі її ознаки:

1. Ця поведінка повинна бути соціально значущою, тобто мати хоча б якийсь значення для інших членів суспільства. Наприклад, якщо людина вирішує на вечерю їсти житній, а не пшеничний хліб, то це її рішення і його реалізація соціально значущості не мають. Якщо ж ідеться про закупівлю хліба для ресторану, то така дія є соціально значущою принаймні для постачальника і виробника хліба.

2. Правова поведінка має виражатися зовні у формі діяння чи бездіяльності. Наприклад, не є правовою поведінкою рішення ухилитися від сплати податків, якщо воно ніяк не виражено зовні в тій чи іншій формі. Просте небажання платити податки платника, який їх своєчасно та в повному обсязі сплачує, не є його правовою поведінкою. Ані правомірною, ані протиправною. Гадаю, що платник податків, який бажає їх платити, є аномалією, швидше винятком з правила, аніж самим правилом. Усі платники, які не хочуть платити податки, але правильно їх сплачують, вчиняють правомірну, а не протиправну дію.

3. Свідомо-вольовий характер правової поведінки полягає у тому, що людина усвідомлює, або має можливість і повинна усвідомлювати, що вона вчиняє правову дію. Наприклад, якщо продавець власної квартири не знав про зміни в ПКУ стосовно того, що у 2014 р. він повинен заплатити 15 (17) % ПДФО з виручки від продажу своєї єдиної квартири, це не означає, що його поведінка буде правомірною, у разі такої несплати. Він має можливість знати податкове законодавство і зобов'язаний діяти в його межах, тобто повинен усвідомлювати податкові наслідки своїх дій. Незнання ж закону не звільняє від обов'язку його дотримуватися.

4. Регламентованість правовими нормами. Правова поведінка може вважатися такою лише

в тому випадку, коли існує її правило, закріплене в законі (таке правило називається нормою права). Причому відповідно до ст. 19 Конституції України для органів державної влади це правило означає, що їм дозволено лише те, що прямо передбачено нормами законодавства, а усім іншим учасникам правовідносин дозволено усе, що законодавством не заборонено.

5. Властивість зумовлювати юридичні наслідки. Поведінка є правовою лише тоді, коли вона є причиною настання певних наслідків і ці наслідки є юридичними. Наприклад, податковий інспектор, який попросив платника сплатити авансом 400 млрд грн ПДВ, щоб «одним махом» за рахунок одного платника виконати увесь річний план надходжень до держбюджету України, просто «пожартував» і цей жарт не є правовою поведінкою, оскільки юридичних наслідків він не має. Навіть якщо йдеться про 400 грн, а не про 400 млрд грн.

Як вже було сказано вище, правова поведінка, що здійснюється в межах, встановлених законодавством, є правомірною. У цьому разі закон ніби просто спостерігає за нею і не вдається до державного примусу для того, щоб повернути її в межі, за які учасники й не виходили.

Законодавець навіть може вважати правомірною таку поведінку, яка хоча й має ознаки протиправної, проте ці ознаки не набули певної юридичної форми. Наприклад, ст. 204 ЦКУ закріплює презумпцію дійсності правочину. Відповідно до неї «правочин є правомірним, якщо його недійсність прямо не встановлена законом або якщо він не визнаний судом недійсним»

Антиподом правомірної дії є протиправна дія. Вона стає такою, коли суб'єкти правовідносин виходять за межі, встановлені чинним законом. Для органів державної влади такий вихід означає вчинення будь-якої дії, що суперечить тій чи іншій нормі законодавства, або ж вчинення дії, яка законодавством узагалі не передбачена. Для інших учасників вихід за межі законодавства відбувається у тому разі, коли вчинена дія прямо суперечить тій чи іншій нормі. У таких випадках виходу за межі правової поведінки йдеться про правопорушення.

Наприклад, відповідно до ст. 19 ГКУ «незаконне втручання та перешкоджання господарській діяльності суб'єктів господарювання з боку органів державної влади, їх посадових осіб при здійсненні ними державного контролю та нагляду забороняються». А незаконним, згідно зі ст. 19 Конституції України, є будь-яке втручання, яке прямо не вказано в законі, як дозволене ним.

Таким чином, правопорушення – це суспільно шкідливий, протиправний вчинок особи, здійснення якого передбачає юридичну відповідальність. І той факт, що закон не завжди передбачає юридичну відповідальність за ті чи інші правопорушення, говорить про його недосконалість та про недосконалість системи правозастосування, а не про те, що таку протиправну поведінку можна виправдати.

Юридичні наслідки протиправної поведінки контролюючих органів.

Оскільки протиправна поведінка являє собою різновид правової поведінки, що характеризується як соціальне відхилення від норми, зловживання правом та правопорушення, то правова держава, якою себе в 1996 р. проголосила Україна, повинна реагувати на таке відхилення державним примусом, метою якого має бути повернення правовідносин у межі, окреслені для них нормою права. І таке повернення може здійснюватися різними способами, які по суті і є правовими наслідками правопорушення.

Перш за все, слід нагадати, що КАСУ в ст. 71 закріплює презумпцію протиправності поведінки державних органів. Ця презумпція полягає в тому, що «в адміністративних справах про протиправність рішень, дій чи бездіяльності суб'єкта владних повноважень обов'язок щодо доказування правомірності свого рішення, дії чи бездіяльності покладається на відповідача, якщо він заперечує проти адміністративного позову». Якщо простіше, то у випадку пред'явлення позову контролюючому органу про

протиправність його дій, суд повинен виходити з того, що такі дії є протиправними і доводити їх правомірність повинен контролюючий орган. Якщо контролюючому органу це вдасться, суд вважатиме його дію правомірною. Якщо ж ні, то дія є протиправною.

Позивач не повинен доказувати протиправний характер дій контролюючого органу. В ідеалі вказана презумпція полягає в тому, що платник податків має просто подати адміністративний позов про визнання протиправним нарахування йому податкового зобов'язання податковим органом. І якщо останній не доведе у ході судового розгляду, що його дії з нарахування податкового зобов'язання були правомірними, суд повинен позов задовольнити.

Суд повинен визнати дії контролюючого органу протиправними у разі, якщо цей орган не доведе, що діяв правомірно, а не у разі, якщо платник податку доведе протиправний характер дій контролюючого органу. Як говорять програмісти, поведінка податківців є протиправною «за замовченням». Саме так є правильно, якщо виходити з норм, закріплених у чинному законодавстві. Як воно відбувається насправді, самі знаєте. Наскільки це «насправді» буде віддаленими від чинного законодавства, настільки ж наша держава буде віддаленою від того, що є правовою державою.

Проте це наближення поступово все ж таки відбувається. З одного боку, законодавець сам закріплює наслідки протиправних дій суб'єктів владних повноважень, з іншого – судова практика поступово «вирівнює» відхилення від стандартів правової держави і повертає в правове русло протиправні дії контролюючих органів.

Наприклад, чинний КПКУ містить положення про допустимість доказів. Відповідно до ст. 86 КПКУ «доказ визнається допустимим, якщо він отриманий у порядку, встановленому цим Кодексом». А згідно зі ст. 87 КПКУ «недопустимими є докази, отримані внаслідок істотного порушення прав та свобод людини, гарантованих Конституцією та законами України, міжнародними договорами, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України, а також будь-які інші докази, здобуті завдяки інформації, отриманій внаслідок істотного порушення прав та свобод людини».

Наприклад, істотними порушеннями прав людини і основоположних свобод визнається «здійснення процесуальних дій, які потребують

попереднього дозволу суду, без такого дозволу або з порушенням його суттєвих умов».

Нагадаємо, що вилучення органами слідства документів є правомірним лише за наявності у них ухвали слідчого судді про тимчасовий доступ до речей і документів (ст. 159 КПКУ). Наслідок вилучення документів без такої ухвали призводить до втрати такими документами такої ознаки доказу, як допустимість. Відповідно до ч. 2 ст. 86 КПКУ «недопустимий доказ не може бути використаний при прийнятті процесуальних рішень, на нього не може посилається суд при ухваленні судового рішення». Тож обґрунтовувати ухилення від сплати податків письмовими доказами, отриманими з порушенням кримінального процесуального законодавства, не можна.

Іншим прикладом встановлених законом наслідків протиправних дій контролюючого органу є визнання скарги платника податків на податкове повідомлення-рішення задоволеною без її фактичного задоволення контролюючим органом. Згідно з п. 56.8. ст. 56 ПКУ «контролюючий орган, який розглядає скаргу платника податків, зобов'язаний прийняти вмотивоване рішення та надіслати його протягом 20 календарних днів, наступних за днем отримання скарги, на адресу платника податків поштою з повідомленням про вручення або надати йому під розписку». Цей строк може бути продовжений, але не більше 60 календарних днів. Відповідно до п. 56.9 ПКУ «якщо вмотивоване рішення за скаргою платника податків не надсилається платнику податків протягом 20-денного строку або протягом строку, продовженого за рішенням керівника (його заступника або іншої уповноваженої посадової особи), така скарга вважається повністю задоволеною на користь платника податків з дня, наступного за останнім днем зазначених строків».

Однак є правовідносини і зобов'язання в цих правовідносинах контролюючих органів, які не мають прямо встановлених у ПКУ наслідків стосовно правомірності результатів протиправних дій. Наслідки можуть стосуватися не результатів, а надання певних

прав іншим суб'єктам таких правовідносин. Наприклад, відповідно до п. 77.4. ст. 77 ПКУ «право на проведення документальної планової перевірки платника податків надається лише у випадку, коли йому не пізніше ніж за 10 календарних днів до дня проведення зазначеної перевірки вручено під розписку або надіслано рекомендованим листом з повідомленням про вручення копію наказу про проведення документальної планової перевірки та письмове повідомлення із зазначенням дати початку проведення такої перевірки». Дотримання цієї норми відповідно до п. 81.1 ПКУ має наслідком надання посадовим особам контролюючого органу права «приступити до проведення документальної виїзної перевірки». А порушення цієї вимоги, відповідно до тієї ж норми ПКУ, «є підставою для недопущення посадових (службових) осіб контролюючого органу до проведення документальної виїзної або фактичної перевірки».

Зазначення в ПКУ лише цього наслідку не означає надання діям податківців статусу правомірності. Так, навіть, якщо платник податків і не скористався своїм правом недопущення посадових (службових) осіб контролюючого органу до перевірки, це не означає, що порушення, допущене таким контролюючим органом, перестало бути порушенням. Допуск податківців до перевірки до збігу 10-денного строку не означає, що протиправні дії контролюючого органу раптом стали правомірними. Вони протиправними і залишаються, навіть якщо платник податку за якихось обставин не скористався своїм правом недопущення до перевірки.

Іншої думки притримується ВСУ, який у постанові від 24.12.2010 р. дійшов висновку про пріоритет матеріального права над процесуальним. Той факт, що платник податків допустив посадових осіб податкового органу до перевірки з порушенням порядку допуску, втрачає, на думку ВСУ, своє юридичне значення лише тому, що в суді платник податків «не спростовував наявності факту порушення, яке стало підставою для прийняття рішення щодо накладення штрафних санкцій». Тобто ВСУ вважає, що не має значення той факт, що

порушення податкового законодавства платником податків було встановлено податківцями в результаті протиправної дії останніх, тобто з порушеннями законодавства про порядок здійснення перевірки. Окрім зазначених, є ще й випадки, коли ПКУ встановлює відповідні правила правомірної поведінки посадових осіб контролюючого органу, але не встановлює юридичних наслідків порушення таких правил. Наприклад, відповідно до ст. 82 ПКУ тривалість перевірок не повинна перевищувати 30 робочих днів для великих платників податків, щодо суб'єктів малого підприємництва – 10 робочих днів, інших платників податків – 20 робочих днів.

Проте вказана норма не містить наслідків щодо результатів перевірок, проведених з перевищенням вказаних строків. Адже зрозуміло, що у разі такого перевищення строків правомірна поведінка контролюючого органу набуває ознак протиправної дії. І стверджувати, що така протиправна дія може мати правомірні наслідки, наприклад, правомірне притягнення платника податків до відповідальності лише тому, що порушення, допущене контролюючим органом, менш значуще, ніж порушення платника податків, означає йти шляхом не до правової держави, а від неї.

Однак не все так сумно. Є приклади, коли судова влада стає на бік закону, а не бюджетних інтересів та вказує на те, що протиправна поведінка не може мати правомірних наслідків. Саме на бік закону, а не платника податку. Наприклад, у постанові ВАСУ від 20.08.2013 р. № К/9991/16161/11 вказано, що протиправна дія податкового органу щодо неприйняття податкової декларації з ПДВ не просто не має ніяких юридичних наслідків для платника податку. Ці наслідки полягають у тому, що така відмова прийняти правильно оформлену і правильно подану податкову декларацію є нікчемною, а наслідком вважається підтвердження факту своєчасного подання декларації платником податків. У зазначеній постанові ВАСУ дійшов висновку про те, що «задоволення судом позовних вимог про визнання протиправними дій податкового органу щодо невизнання податкової декларації означає, що

відповідне рішення відповідача не створило жодних правових наслідків для позивача, а спірна податкова декларація є поданою. Таке рішення суду сприяє належному відновленню порушених прав платника».

Отже, не завжди суди нехтують фактом протиправності дій контролюючих органів. Що залишається платникам податків у ситуаціях, коли у відносинах з ними контролюючі органи поводять себе протиправно? Залишається оскаржувати рішення останніх, акцентуючи основну увагу на спростуванні висновків податківців. Проте не варто нехтувати й постійним нагадуванням та наголосом на тому, що результати перевірки не лише самі по собі є протиправними, вони ще й отримані в результаті протиправних дій при здійсненні перевірки. Як то кажуть у народі, вода камінь точить, і суди мають із часом усвідомити, що правова держава – це така, у якій протиправні дії перевіряючих щодо проведення перевірок не можуть породжувати ніяких юридичних наслідків для платника податків, навіть якщо з точки зору матеріального права, тобто нарахування та сплати податку, останній допустив порушення. Адже притягнення платника податку до відповідальності має відбуватися правомірно, а не протиправно.

У протилежному ж випадку саме час говорити про подвійні стандарти: наприклад, коли під сумнів ставиться податкова накладна лише тому, що в ній найменування постачальника чи покупця вказано не маленькими, а великими літерами, у той час як це порушення встановлено посадовою особою державної податкової служби (якої вже не існує), а не Міністерства доходів і зборів. Якщо ж дотримуватися вимог процесуального законодавства, то всім в однаковій мірі.

I. Висицька, адвокат

Замість штрафу – санкції або Кара за правопорушення на ринку цінних паперів

Нормативна база

КпАП

Кодекс України про адміністративні правопорушення від 07.12.1984 р. № 8073-Х

Закон № 448

Закон України від 30.10.1996 р. № 448/96-ВР «Про державне регулювання ринку цінних паперів в Україні»

Закон про рекламу

Закон України від 03.07.1996 р. № 270/96-ВР «Про рекламу»

Правила № 1470 Правила розгляду справ про порушення вимог законодавства на ринку цінних паперів та застосування санкцій, затверджені рішенням НКЦПФР від 16.10.2012 р. № 1470

Інструкція № 432

Інструкція з оформлення матеріалів про адміністративні правопорушення Національною комісією з цінних паперів та фондового ринку, затверджена рішенням НКЦПФР від 26.03.2013 р. № 432

Встановлення додаткових обмежень чи зобов'язань мало кому подобається, а тому на кожен новий законодавчий обов'язок ті, відносно кого такий обов'язок встановлено, зазвичай одразу ж реагують запитанням: «А що мені буде за його невиконання?»

Розуміючи це, більшість розробників нормативно-правових актів при покладанні на суб'єктів нових зобов'язань одночасно визначають відповідальність (негативні правові наслідки) за їх невиконання. Ті ж із суб'єктів нормотворення, які не роблять зазначену процедуру одразу, роблять це пізніше, бо наочно бачать мізерність відсотку осіб, які виконують обов'язок без визначення покарання за його недотримання. У свою чергу, законодавчі норми про конкретні санкції за вчинення правопорушення не будуть працювати без встановлення механізму їх застосування, тобто без визначення того, хто та як такі санкції застосовуватиме.

З початку поточного року нових обов'язках суб'єктів ринку цінних паперів та негатив-

них правових наслідках, які передбачено за їх невиконання.

Сьогодні ж поговоримо про зміну процедури правозастосування таких норм, тобто про те, як змінився порядок притягнення до відповідальності за правопорушення на ринку цінних паперів.

Правопорушники – юридичні особи

Стосовно юридичних осіб нововведення зосереджені в діючій з початку поточного року новій редакції ст. 12 Закону № 448, а також нових Правилах № 1470.

Загальні зміни. Одразу ж впадає у вічі, що замість словосполучення «накладання штрафів» у новій редакції ст. 12 Закону № 448 вживається словосполучення «застосування санкцій». Це означає, що з 01.01.2013 р. дію ст. 12 Закону № 448 розширено і вона застосовується не лише при штрафуванні юридичних осіб, а й у разі застосування до них інших санкцій (наприклад, у вигляді зупинення або анулювання ліцензії на право провадження професійної діяльності на фондовому ринку).

Очевидно, керуючись тією ж метою розширення сфери дії, із нової редакції ст. 12 Закону № 448 вилучено посилання на застосування її лише стосовно санкцій, передбачених ст. 11 вказаного Закону. Зазначене свідчить про те, що за визначеною у вказаній статті процедурою до юридичних осіб застосовуються всі санкції: як передбачені Законом № 448, так і закріплені в інших нормативно-правових актах.

Введені і додаткові гарантії для юридичних осіб: згідно з нововведеннями ст. 12 Закону № 448 юридична особа може бути притягнута до відповідальності за вчинення правопорушення на ринку цінних паперів не пізніше трьох років із дня його вчинення незалежно від санкції. При цьому юридична особа не може бути притягнута до відповідальності за дії, що були предметом перевірки, за результатами якої не було виявлено правопорушень на ринку цінних паперів.

Перелік осіб, які розглядають справи про правопорушення. Згідно з діючими до 01.01.2013 р. «старими» Правилами до таких осіб належали Голова, члени Комісії, начальники територіальних органів Комісії, а також працівники центрального апарату Комісії за письмовим дорученням Голови або членів Комісії та працівники територіальних органів Комісії за письмовим дорученням начальника відповідного територіального органу Комісії. Усі вказані особи мали право розглядати справи про правопорушення, однак їх компетенція щодо застосування санкцій до юридичних осіб різнилася. Так, Голова та члени Комісії вправі були застосовувати всі передбачені законодавством санкції. Начальники територіальних органів могли без обмежень (спеціальних повноважень) застосовувати всі санкції, крім зупинення на строк до одного року дії ліцензії, анулювання дії ліцензії, зупинення торгівлі на фондовій біржі, а також анулювання свідоцтва про реєстрацію об'єднання як саморегульованої організації фондового ринку. Такі санкції начальники територіальних органів вправі були застосовувати за наявності надання відповідних повноважень Комісією. Працівники ж центрального апарату та територіальних органів Комісії, які діяли за письмовим дорученням відповідних посадових осіб, могли застосовувати єдину санкцію до учасників ринку цінних паперів – попередження.

У нових Правилах № 1470 перелік осіб, які вправі розглядати справи про правопорушення щодо юридичних осіб, відповідає ст. 12 Закону № 448 – ними є Голова, члени НКЦПФР та уповноважені Комісією посадові особи. Хто є такими особами, наразі визначає рішення НКЦПФР від 11.09.2012 р. № 1239 «Про надання повноважень уповноваженої особи Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку посадовим особам Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку». Вказане рішення Комісії не є загальнодоступним і не міститься в жодній відомій автору базі нормативно-правових актів. Однак його текст можливо отримати за відповідним зверненням про доступ до публічної інформації, а також воно має бути надане уповноваженою особою

НКЦПФР на вимогу юридичної особи, відносно якої порушена справа про правопорушення на ринку цінних паперів.

Щодо компетенції уповноважених осіб, то порівняно із «старими» Правилами в переліку санкцій, які вони вправі застосовувати до юридичних осіб, у нових Правилах № 1470 відсутні:

- зупинення торгівлі на фондовій біржі;
- зупинення або припинення допуску цінних паперів на фондовій біржі або торгівлі ними на будь-якій фондовій біржі, зупинення клірингу та укладання договорів купівлі-продажу цінних паперів на певний строк.

До речі, обсяг відповідного документу значно скоротився за рахунок виключення із нього конкретного переліку фінансових санкцій (штрафів), які застосовуються до юридичних осіб. В Правилах № 1470 закріплено лише вказівку про те, що такі санкції застосовуються відповідно до ст.11 Закону № 448. Такий крок є доцільним та виправданим, оскільки, з одного боку, немає сенсу дублювати в підзаконному нормативно-правовому акті те, що міститься в законі, а з іншого – в разі розширення чи скорочення в ст.11 Закону № 448 переліку правопорушень та санкцій за їх вчинення (як це сталося і на початку цього року), суперечностей із Правилами № 1470 більше не виникатиме, внаслідок чого НКЦПФР не потрібно буде змінювати зазначені Правила в цій частині.

Крім того, за новими Правилами № 1470 начальникам територіальних органів додатково до вже названих вище необхідно отримати від Комісії повноваження також для зупинення на строк до одного року розміщення (продажу) та обігу цінних паперів того чи іншого емітента.

Положення щодо повноважень працівників центрального апарату (територіальних органів) Комісії, які вправі за письмовим дорученням розглядати справи та застосовувати санкції, взагалі зникли із нових Правил. Це дає підстави стверджувати, що якщо вказані особи на підставі рішення Комісії спеціально не будуть уповноважені на виконання таких функцій, то вони не вправі розглядати справи про правопорушення на ринку цінних паперів та застосовувати санкції.

Процедура розгляду справ.

Однією з новел Правил № 1470 є закріплення наслідків відмови особи від отримання направлених НКЦПФР документів. Так, в абзаці третьому п. 14 Правил передбачено, що особа, яка відмовилася одержати перелічені в ньому документи, складені у справі про правопорушення на ринку цінних паперів, вважається такою, що її повідомлено належним чином про факти, викладені в таких документах. Такими фактами є: порушення справи; дата, час та місце складення акта про правопорушення; дата, час та місце розгляду справи про правопорушення; зупинення та відновлення провадження у справі; застосування санкції; строк виконання розпорядження про усунення порушень законодавства про цінні папери.

Факт відмови адресата від отримання зазначених документів відображається особою, яка доставляє документи (а вони можуть доставлятися лише під розписку або рекомендованим листом), та засвідчується власним підписом такої особи.

Знаючи про такий нюанс, слід дуже обережно ставитись до відмови у неотриманні документації від НКЦПФР. Тим більше, що крім відмови від отримання, є й інші причини повернення відправнику документів без вручення їх адресатові.

Так, згідно з пп. 3.1.1.3 п. 3.1 розділу 3 Порядку № 2114 існує 10 причин повернення поштового відправлення відправнику, серед яких найбільш підходящою до розглядуваного випадку є «за закінченням строку зберігання». Відповідно ж до п. 117 Правил № 2705 поштові відправлення, поштові перекази повертаються об'єктом поштового зв'язку відправнику у разі його письмової заяви, письмової відмови адресата від одержання чи закінчення встановленого строку зберігання.

Тому «небажану» кореспонденцію від НКЦПФР можна просто не забирати у листоноші чи відділенні поштового зв'язку (звичайно, якщо це не суперечить умовам укладеного з оператором поштового зв'язку договору), унаслідок чого через місяць із дня надходження така кореспонденція буде повернута до НКЦПФР з відміткою «за закінченням строку зберігання».

Виходячи з буквального тлумачення абзацу 3 п. 14 Правил № 1470, за такої причини неотримання юридичною особою документів від НКЦПФР будуть відсутні підстави вважати її повідомленою належним чином про викладені в таких документах обставини.

Нові Правила № 1470 (на відміну від попередніх) закріплюють конкретний строк повідомлення юридичної особи, щодо якої порушено справу, про дату, час та місце складання акта про правопорушення – не пізніше ніж за п'ять робочих днів до дати складання акта. Ще однією новелою в процедурі розгляду справ щодо юридичних осіб є змінений порядок вилучення документів, які підтверджують факт порушення. Так, при вилученні документів особі вручається оригінал протоколу про таке вилучення (раніше – копія). При цьому вказаний протокол видається особі в момент вилучення документів (до цього – після закінчення перевірки і проведення вилучення документів).

Правилами № 1470 також уточнюється, що при колегіальному розгляді справи всі документи, що стосуються цієї справи, підписуються усіма уповноваженими особами, які здійснювали розгляд справи. Відповідно, відсутність підпису будь-якого члена колегії на будь-якому документі по справі є підставою для скасування цього документа з мотивів його невідповідності законодавчим вимогам щодо його оформлення.

За дії попередніх Правил неврегульованим залишалось питання щодо випадків винесення розпорядження про усунення порушень законодавства без порушення самої справи. Так, у п. 2 розділу XIV попередніх Правил визначалася лише можливість винесення такого розпорядження, без конкретизації підстав для цього. Така ситуація зумовлювала існування неоднакової правозастосовної практики уповноваженими особами НКЦПФР, коли питання щодо порушення справи залишалось на їх розсуд. У нових Правилах № 1470 це питання врегульоване шляхом закріплення положення, що розпорядження про усунення порушень законодавства без порушення справи може бути винесено у випадках, передбачених рішенням Комісії. Рішенням НКЦПФР від 26.02.2013 р.

№ 279 такі випадки були передбачені, однак рівно через місяць вказане рішення було скасоване Комісією. Тож допоки НКЦПФР не визначилась із підставами існування розпорядження про усунення порушень законодавства про цінні папери без порушеної справи, винесенню такого розпорядження завжди має передувати порушення відповідної справи.

Строки.

Ця категорія змін є найчисленнішою. Загальна тенденція полягає у тому, що НКЦПФР виділяється більше часу для здійснення її повноважень, а для юридичних осіб строки скорочено. Найсуттєвіші зміни такі:

- матеріали справи від особи, яка виявила порушення та склала відповідний акт, передаються особі, яка має право застосовувати санкцію, протягом п'яти робочих днів після складання акта про правопорушення (раніше – трьох робочих днів);

- рішення про застосування санкції приймається протягом 30 робочих днів після отримання документів, що підтверджують факт правопорушення (до 01.01.2013 р. – протягом 10 робочих днів у разі накладення штрафу та 15 робочих днів у разі застосування інших санкцій). Поряд із цим у п. 4 та 5 розділу III нових Правил № 1470 уточнено, що у разі зупинення провадження у справі про правопорушення перебіг строку призупиняється з дати винесення відповідної постанови. З дати винесення постанови про відновлення провадження у такій справі перебіг строку продовжується з урахуванням часу, що минув до його зупинення;

- у випадку виявлення правопорушення під час проведення перевірки справа порушується не пізніше 10 робочих днів після підписання акта перевірки (за попередніми Правилами – не пізніше п'яти робочих днів);

- акт про правопорушення на ринку цінних паперів складається та підписується не пізніше 20 робочих днів з дати винесення постанови про порушення справи (раніше – 15 робочих днів);

- у разі неявки керівника або представника юридичної особи на підписання акта про правопорушення на ринку цінних паперів один примірник акта надсилається юридичній особі

одночасно з постановою про розгляд справи (до 01.01.2013 р. – не пізніше наступного робочого дня після складення акта);

- заяву про перегляд справи за ново виявленими обставинами може бути подано особою, до якої застосовано санкцію, протягом одного місяця після того, як вона дізналася або могла дізнатися про ці обставини (раніше – двох місяців).

Перегляд постанов про накладення санкцій. За новими Правилами № 1470 всі винесені щодо юридичних осіб постанови про накладення санкцій оскаржуються до центрального апарату НКЦПФР та розглядаються Комісією (раніше скарги могли розглядатись також Головою та членами Комісії одноособово). У разі несвоєчасності подання скарги та/або її невідповідності вимогам Правил щодо форми такої скарги, вона не приймається до розгляду Комісією, про що скаржник повідомляється листом за підписом Голови Комісії (раніше – за підписом уповноваженої особи, якою винесена оскаржувана постанова). Рішення про продовження пропущеного з поважних причин строку на подання вказаної скарги за відповідним клопотанням скаржника також приймає Голова Комісії (а не особа, яка винесла оскаржувану постанову, як було раніше).

Правопорушники – фізичні особи

Для фізичних осіб порядок притягнення до відповідальності за правопорушення на ринку цінних паперів теж змінився, хоча і не так суттєво, як для юридичних осіб.

Насамперед зауважимо, що перелік правопорушень, за вчинення яких фізичну особу може бути притягнуто до адміністративної відповідальності, залишився незмінним – такі порушення передбачені ст. 163, 1635, 1636, 1637, 1638- 1612, 1669, 18830 та 18834 КпАП (розміщення цінних паперів без реєстрації їх випуску або порушення порядку здійснення емісії цінних паперів; приховування інформації про діяльність емітента; ненадання документів, що підтверджують право власності на цінні папери, діяльність на фондовому ринку без ліцензії, маніпулювання на фондовому ринку; незаконне використання інсайдерської інформації; порушення порядку прийняття

рішення про передачу ведення реєстру власників іменних цінних паперів або порядку передачі ведення реєстру власників іменних цінних паперів; порушення порядку розкриття інформації на фондовому ринку; порушення умов видачі векселів; порушення законодавства щодо запобігання та протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, або фінансуванню тероризму; ухилення від виконання або несвоєчасне виконання законних вимог НКЦПФР або її уповноважених осіб; невиконання законних вимог посадових осіб суб'єктів державного фінансового моніторингу відповідно).

Суб'єктами майже всіх перелічених вище правопорушень є посадові особи:

- емітента цінних паперів;
- професійного учасника фондового ринку;
- суб'єкта господарювання;
- суб'єктів первинного фінансового моніторингу.

Звичайні фізичні особи можуть бути притягнуті до відповідальності в розглядуваній сфері лише за порушення умов видачі векселів (ст. 16312

КпАП), а також незаконне використання інсайдерської інформації, зокрема, надання з використанням такої інформації рекомендацій стосовно придбання або відчуження цінних паперів чи похідних (деривативів) (ст. 1639КпАП), до якої такі фізичні особи мали доступ у зв'язку з виконанням ними трудових (службових) обов'язків або договірних зобов'язань незалежно від відносин з емітентом цінних паперів.

Повертаючись до аналізу змін порядку притягнення до відповідальності за правопорушення на ринку цінних паперів, зазначимо, що головною подією першої половини поточного року в цьому питанні для громадян та посадових осіб є затвердження Інструкції № 432.

Тому наразі процедура здійснення провадження у справах про адміністративні правопорушення щодо фізичних осіб регулюватиметься чотирма нормативно-правовими актами: Законом № 448, КпАП, Правилами № 1470 (розділи I, II, IX–XV, XVII, XVIII) та Інструкцією № 432.

Існування такої значної кількості документів, якими регулюється одна процедура, навряд чи можна вважати виправданим. Тим більше, що Інструкція № 432 здебільшого дублює положення КпАП та Правил № 1470. Конкретизація в Інструкції певних законодавчих положень (про це йтиметься нижче), на думку автора, зовсім не потребувала окремого документа. Досить було цю конкретизацію закріпити в Правилах. Або якщо вже і затверджувати Інструкцію, то одночасно з вилученням із Правил положень щодо розгляду справ про адміністративне порушення стосовно фізичних осіб та перенесенням їх до Інструкції. А так виходить, що одна і та ж норма (наприклад, щодо наслідків вчинення особою двох чи більше адмін. правопорушень) міститься одночасно (!) в трьох нормативно-правових актах.

Виходячи з принципу пріоритетності дії положень нормативно-правового акта, який має вищу юридичну силу, узагалі втрачає сенс регулювання Правилами № 1470, Інструкцією № 432 чи іншим підзаконно-правовим актом тих питань, які вже врегульовані КпАП. Так, якщо питання регулюватиметься однаково законом (яким є КпАП) та підзаконним нормативно-правовим актом, то це буде лише дублюванням, відтак жодного юридичного значення таке положення підзаконного акта не матиме.

Якщо ж норми вказаних документів по-різному регулюватимуть певні відносини (існуватиме колізія), то в силу вищевказаного принципу застосовуватиметься норма КпАП як акта вищої юридичної сили. Отже, знову норма підзаконного акта жодного юридичного значення не матиме.

Висновок: у розглядуваному випадку врегулювання Правилами № 1470 та Інструкцією № 432 тих відносин, які вже врегульовані КпАП, не створюватиме для суб'єктів цих відносин жодних правових наслідків. Хіба що змусить Комісію в разі виникнення колізії (наприклад, у випадку зміни норм КпАП) привести норми Інструкції та Правил у відповідність із такими новими нормами закону.

Водночас від вищеописаного необхідно розрізняти конкретизацію (доповнення) певного положення закону положеннями

підзаконного нормативно-правового акта. У такому разі застосуванню підлягатимуть вказані положення обох документів у сукупності (звичайно, якщо норми підзаконного акта не суперечитимуть закону. Прикладом такої суперечності може бути випадок, коли в законі наведено вичерпний перелік ознак (критеріїв) певного явища, а підзаконний нормативно-правовий акт доповнює цей перелік новими ознаками).

Відтак у подальшому не аналізуватимемо положення Інструкції № 432 та Правил № 1470, які дубльовані із КпАП, а зосередимося на тих нових положеннях вказаних актів, які доповнюють норми Кодексу.

Перелік осіб, які розглядають справи про правопорушення. Такий перелік у Правилах № 1470 уніфіковано з аналогічним переліком щодо юридичних осіб – ними є Голова, члени НКЦПФР та уповноважені

Комісією посадові особи (аналіз цих нововведень див. вище).

Процедура розгляду справ. Фізичних осіб повною мірою стосуються проаналізовані вище нововведення щодо наслідків відмови від одержання документів, перелічених в абзаці 3 п. 14 Правил. Тож фізичним особам слід також дуже обережно ставитись до відмови в неотриманні документації від НКЦПФР та стежити за тим, щоб підставою для повернення «небажаних» документів до Комісії була інша причина, ніж відмова отримати документи.

Як вже згадувалося вище, значущими положеннями Інструкції № 432 є ті, які конкретизують (доповнюють) положення КпАП. Зокрема, Інструкцією деталізуються окремі реквізити протоколу про адміністративне правопорушення та постанови, винесеної у справі про адміністративне правопорушення, а саме:

- при відображенні відомостей про особу, яка притягається до адміністративної відповідальності, зазначається повністю (без скорочень) її прізвище, ім'я та по батькові; число, місяць, рік, місце народження, а також повна адреса місця проживання; громадянство; найменування й адреса підприємства, установи, організації, де працює особа, її посада, дані паспорту та реєстраційний номер облікової картки платника податків;

- суть правопорушення має відображатися таким чином, щоб якомога

- точніше відповідати фактичним обставинам правопорушення, а також диспозиції відповідної статті КпАП;

- якщо є свідки вчинення правопорушення, у протоколі відображаються адреси їх місць проживання та проставляються їхні підписи.

Конкретизує Інструкція № 432 і вимоги до оформлення протоколу: усі його реквізити заповнюються розбірливим почерком українською мовою; не допускаються закреслення чи виправлення відомостей, що заносяться до протоколу, а також унесення додаткових записів після того, як протокол підписаний особою, яка вчинила правопорушення, щодо якої його складено. У разі виявлення помилки допускається виправлення за умови запису «Виправленому вірити» та підпису уповноваженої особи, яка склала протокол.

Також Інструкція визначає правила ведення діловодства у справах про адміністративні правопорушення. Зокрема, кожна справа формується у вигляді окремої папки, у якій містяться всі документи, що стосуються справи, та опис цих документів. Справі присвоюється номер, який відповідає номеру постанови, винесеної за результатом розгляду справи про правопорушення. При цьому в справі обов'язково повинні бути всі постанови, винесені під час її провадження, а також протокол про адміністративне правопорушення та рішення у справі. Усі аркуші справи мають бути пронумеровані та прошиті.

Додаткові документи, які приєднуються до справи, вносяться в опис та розміщуються після раніше внесених в опис документів.

Як бачимо, зміни порядку притягнення до відповідальності за правопорушення на ринку цінних паперів торкнулись як юридичних, так і фізичних осіб. А тому орієнтуватися в нових правилах слід і тим, і іншим.

Такі знання, на нашу думку, допоможуть правильно побудувати свої відносини з уповноваженими особами Комісії та, за необхідності, захиститися від їх неправомірної поведінки (<http://zldp.net.ua/download.php>).

ФІНАНСОВА ГРАМОТНІСТЬ

Т. Горенко, старш. наук. співроб. НЮБ НБУВ, канд. екон. наук

Швидкі гроші, або халепа з мишоловки

У часи змін найбільш популярними стають послуги займу грошей під заставу. Частіше можна спостерігати як з'являються на місцях скупчення людей пропозиції легкого одержання кредитів. До речі, часто можна бачити як вранці проходить якась служниця і, зриваючи пропозиції на синьому папері, міняє їх на червоні. До чого? Так завойовують інформаційне середовище, позбавляються від конкурента.

Як це працює? Це фінансова піраміда. Гроші отримують лише перші в сотні тих людей, які принесуть їх до офісу цієї компанії. А вже перш ніж надати кредит, вас попередять – необхідно привести із собою ще 10 таких самих клієнтів. І тоді вони наче скинуться під ваш кредит. Проте настає час, коли організатор зникає із усією сумою, а ті, хто не дочекався своєї черги, залишаються без грошей.

Говорячи фінансовою термінологією, можна констатувати, що на ринку фінансових послуг існують факти надання суб'єктами господарювання грошових сум у позику громадянам на умовах відповідних програм, за якими такі позики надаються за рахунок внесків, які періодично вносяться іншими громадянами – учасниками цих програм разом із платою за послуги в порядку, визначеному укладеним договором про отримання грошової суми.

Така діяльність суб'єктів господарювання має всі ознаки фінансової послуги, визначені п. 5 ч. 1 ст. 1 Закону України «Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг» (далі – Закону), оскільки при її проведенні здійснюються операції з фінансовими активами (грошовими коштами) в інтересах третіх осіб (фізичних та юридичних осіб – учасників), за рахунок цих осіб (позика надається за рахунок чистих внесків, сплачених учасниками) з метою отримання прибутку (за надання послуг встановлюється плата). Надання коштів у позику юридичній або фізич-

ній особі на визначений строк та під процент, відповідно до п. 3 ч. 1 ст. 1 Закону, є фінансовим кредитом.

Відповідно до ч. 1 ст. 5 Закону фінансові послуги надаються фінансовими установами, а також, якщо це прямо передбачено законом, фізичними особами – підприємцями.

Разом з тим, враховуючи, що єдиним джерелом коштів, за рахунок яких суб'єкти господарювання надають фінансові кредити, є чисті внески громадян, та враховуючи обмеження щодо надання окремих видів фінансових послуг, здійснювати зазначену діяльність має право на підставі відповідної ліцензії лише кредитна установа.

Діяльність фінансових небанківських установ регулюється певним державним органом, а саме Національною комісією, що регулює діяльність ринків небанківських фінансових послуг. Що собою уявляє фінансовий ринок? Їх існує декілька. Перш за все це страховий ринок. Другий – ринок кредитних спілок. Третій – недержавні пенсійні фонди. Наступні ринки поєднані в одну групу для цілей регулювання, а саме: лізинг, продаж товарів у групах, ломбарди, факторинг. Для того, щоб продавати такі послуги компанія повинна отримати ліцензію та увійти в реєстр фінансових установ, а отже, працювати під наглядом Регулятора та виконувати всі нормативно-законодавчі вимоги.

Відсутність статусу фінансової установи та відповідної ліцензії призводить до того, що зазначені суб'єкти господарювання при здійсненні своєї діяльності не дотримуються нормативів діяльності, встановлених законодавством, що регламентує діяльність фінансових установ. Наслідком є порушення законних прав та інтересів громадян, що підтверджуються численними скаргами від ошуканих учасників таких програм кредитування, які надходять до Нацкомфінпослуг.

Регулятор вживає заходи щодо недопущення порушень вимог законодавства у сфері надання фінансових послуг з боку таких юридичних осіб, а інформація щодо юридичних осіб, які без відповідної реєстрації та отримання ліцензії надають фінансові послуги, постійно надається для відповідного реагування до Міністерства доходів і зборів, Міністерства внутрішніх справ та Антимонопольного комітету України. Адже вона є протиправною.

Важливо звернути увагу, що такий вид фінансової послуги, як надання швидких грошей, тобто фінансова піраміда, не є фінансовою послугою. Із 08.02.2014 р. набирає чинність Закон України «Про внесення змін до статті 4 Закону України «Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг» щодо видів фінансових послуг» від 10.10.2013 р. № 643-VII. До ст. 4 було внесено зміни, якими було розширено перелік послуг, які вважаються фінансовими. А саме:

- додано до переліку управління майном для фінансування об'єктів будівництва та/або здійснення операцій з нерухомістю відповідно до Закону України «Про фінансово-кредитні механізми і управління майном при будівництві житла та операціях з нерухомістю»;
- операції з іпотечними активами з метою емісії іпотечних цінних паперів;
- банківські та інші фінансові послуги, що надаються відповідно до Закону України «Про банки і банківську діяльність».

Крім того, Законом передбачено, що фінансові послуги, надання яких передбачається іншими законами, підлягають включенню до переліку, визначеного частиною першою цієї статті.

Водночас законом введено заборону на надання фінансових послуг, не включених до зазначеного переліку.

Щодо так званих фінансових пірамід, то такий вид діяльності не внесено до цього переліку.

Звертаємо увагу, що у Верховній Раді готується до другого читання проект Закону від 03.04.2013 р. за № 2700 «Про заборону фінансових пірамід в Україні», який пройшов перше читання 21 червня 2013 р. і готується до дру-

гого читання. Документом передбачається законодавча заборона фінансових пірамід в Україні та встановлення кримінальної відповідальності за їх створення.

Прийняття законопроекту дасть змогу визначити поняття «фінансової піраміди», заборонити умисне створення фінансових пірамід та їхню рекламу, та, найважливіше, – запровадити кримінальну відповідальність за залучення коштів через піраміди, пропонування участі у них та умисне створення умов для їхньої діяльності. Щоб захистити громадян Нацкофінпослуг пропонує притягувати до кримінальної відповідальності організаторів фінансових пірамід (законопроектом передбачено позбавлення волі до восьми років) за фактом їх створення, а не чекати заяв від постраждалих.

Уже на етапі розробки законопроекту існує можливість захистити від необдуманих дій тих, хто, мав на меті скористатися такими послугами.

Наскільки поширеною є діяльність фінансових пірамід в Україні на сьогодні? Як часто їх виявляють? Як змінилася діяльність фінансових пірамід в Україні протягом останніх років?

За словами голови Нацкофінпослуг Б. Візірова, фінансові піраміди є суспільно небезпечним явищем. Від їхньої діяльності страждають, перш за все, соціально незахищені верстви населення, такі як, наприклад, пенсіонери.

До Нацкомфінпослуг у квітні – травні 2013 р. надійшло декілька скарг громадян похилого віку, які скаржилися, що ними були укладені договори про надання кредитів на вигідних умовах або пропозиції за вкладами з високими процентними ставками. Проте реальних грошей вони так і не отримують. Під час перевірок було виявлено, що зазначені громадяни вступили до «фінансової піраміди» Menors Investments. Також, за результатами аналізу інформації з інтернет-ресурсу, було виявлено фінансову піраміду «Лавина подарунків», Businessstheman.

Крім того, за інформацією, яка є в розпорядженні Регулятора, систематичну діяльність з надання фінансових кредитів за рахунок залу-

чених коштів без статусу фінансової установи та наявності відповідної ліцензії здійснюють такі суб'єкти господарювання:

– Приватне підприємство «Грандфінресурс» (код ЄДРПОУ 31469012), надання кредитів здійснюється за програмою «Альянс Україна»;

– Товариство з обмеженою відповідальністю «Укрграндінвест ЛТД» (код ЄДРПОУ 32583071), надання кредитів здійснюється за програмою «Укрфінінвест»;

– Приватне підприємство «ТФК “АКТИВ”» (код за ЄДРПОУ 37692496). За інформацією, яка надійшла від Міністерства доходів і зборів України, ПП «ТФК “Актив”» та ТОВ «Укрграндінвест» відсутні за місцем державної реєстрації.

Отже, важливо застерегти громадян від укладення договорів із зазначеними суб'єктами господарювання. А при укладенні договорів про фінансові послуги необхідно дотримуватися певних правил, ретельно ознайомитись з усіма умовами договору та чітко розуміти його зміст. Споживачу фінансових послуг перед укладанням договору потрібно переконатися, що юридична особа, з якою укладається договір, є фінансовою установою. Вимоги до змісту договору встановлені Цивільним кодексом України та ст. 6 Закону. Крім того, до укладання договору, споживач має право на доступ до інформації щодо діяльності фінансової установи, перелік якої визначено ст. 12 Закону.

В установчих документах фінансової установи зазначається вичерпний перелік видів фінансових послуг, які вона буде надавати як виключний вид його діяльності з урахуванням вимог законодавства, у тому числі з урахуванням можливості суміщення окремих видів фінансових послуг.

Документом, що підтверджує набуття статусу фінансової установи, є Свідоцтво про реєстрацію фінансової установи та Додаток до нього, які видаються Національною комісією, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг. Фінансова компанія має право надавати виключно ті фінансові послуги, які зазначені в Додатку до Свідоцтва встановленої форми та надання

яких не потребує отримання відповідного дозволу/ліцензії.

Якщо відповідно до законодавства для надання певної фінансової послуги необхідно мати ліцензію/дозвіл, фінансова компанія може надавати такі послуги лише після отримання відповідної(го) ліцензії/дозволу в порядку, встановленому законодавством. Такій фінансовій компанії додаток до Свідоцтва не видається.

Фінансова установа також має право надавати фінансові послуги через відокремлені підрозділи, якщо така інформація внесена до Державного реєстру фінансових установ. Фінансовим установам забороняється вимагати дострокового погашення несплаченої частини боргу за кредитом та розривати в односторонньому порядку укладені кредитні договори у разі незгоди позичальника з пропозицією фінансової установи збільшити процентну ставку або інший платіж, передбачений кредитним договором або графіком погашення боргу

Перелік фінансових установ (їх відокремлених підрозділів) та види фінансових послуг, які вони мають право надати, а також інформацію про наявність ліцензій у фінансових установ розміщено на офіційному сайті Нацкомфінпослуг за адресою www.nfp.gov.ua.

ОГЛЯД ПРЕСЫ ЩОДО ПОРУШЕНЬ НА ФІНАНСОВИХ РИНКАХ

Задержан организатор финансовых пирамид в Луганской и Донецкой областях

Сотрудники следственного управления и управления по борьбе с организованной преступностью милиции Луганской области задержали подозреваемого в организации финансовых пирамид в Луганской и Донецкой областях, жертвами деятельности которых стали 4,5 тыс. вкладчиков. Об этом сообщает пресс-служба ГУ МВД в области.

«Был задержан 39-летний житель Луганской области, находившийся в международном розыске с 2010 г. Задержанный гражданин является одним из основных участников двух организованных преступных групп, которые действовали на территории Донецкой и Луганской областей и под видом деятельности так называемых кредитных союзов занимались присвоением денежных средств граждан», – сказано в сообщении.

В отношении задержанного в рамках уголовного производства, расследуемого по ч. 5

ст. 191 УК Украины, избрана мера пресечения – содержание под стражей. В настоящее время проводится досудебное следствие, по окончании которого обвинительный акт будет направлен в суд для принятия решения.

Согласно данным МВД, финансовые пирамиды – наиболее социально опасный вид мошенничества, поскольку он связан с большим количеством пострадавших со значительными суммами убытков. По статистике, вкладчикам возвращается до 40 % средств, но каждый пострадавший надеется на возврат 100 %.

Как сообщал НБН, на прошлой неделе Верховная Рада должна была рассмотреть проект закона о запрете финансовых пирамид в Украине, но парламент отказался работать до полного рассмотрения повестки дня (<http://odessa-daily.com.ua/news/zaderzhan-organizator-finansovyh-piramid-v-luganskoj-i-doneckoj-oblastyah.html>)

В Украине появилась новая финансовая пирамида – «Лавина подарков»

Новая финансовая пирамида под названием «Лавина подарков» и зарегистрированная как общество с ограниченной ответственностью действует в Украине уже почти два месяца.

Компания сообщает, что она способствует содействию обмену информацией между зарегистрированными пользователями. Однако «Лавина» действует по принципу классических пирамид: заплати взнос – приведи друга – получи прибыль. «Это в своем роде специализированная соцсеть для совершения финансовых подарков», – сообщили создатели компании. С организаторами можно связаться, заполнив спецформу на сайте. В нескольких группах «Лавины» в соцсетях по 15–17 тыс. участников.

«Я пришел в проект полторы недели назад и за четыре дня закрыл свою первую матрицу.

Сейчас на моем кошельке – 1100 дол., а планирую я заработать намного больше. До этого работал оценщиком в ломбарде и зарабатывал 3500 грн в месяц. Не хочу работать на чужого дядю», – рассказал Р. Каренов из Донецка.

По мнению юристов, «Лавина подарков» – очевидный двойник МММ: «Скорее всего, создатели – это бывшие участники МММ или люди, которые хорошо знают принцип его работы. Они просто скопировали эту систему: точно также существует касса взаимопомощи, только теперь не вклады, а подарки. Конечно, сначала это работает – за счет того, что “подарки” ходят между людьми, которых становится все больше», – рассказал специализирующийся на аферах юрист Б. Хаустов. По его словам, время существования пирамиды полностью зависит от степени жадности ее создателей: «Со време-

нем они начнут изымать из системы все больше денег. Участники думают, что создатели не имеют доступа к их активам, но это не так. По опыту предыдущих пирамид, могу сказать, что эта протянёт минимум четыре месяца и максимум – девять». Б. Хаустов отмечает, что доказать вину обманщиков сложно: «Нужно, чтобы была группа пострадавших и чтобы был доказан сам факт обмана. Потому что обычно (и в случае с “Лавиной” это так) создатели предупреждают участников, что они действуют на свой страх и риск».

Спикер Министерства внутренних дел С. Бурлаков сообщил, что в милицию жалоб по «Лавине» не поступало. «Подобные дела квалифицируются как мошенничество. Вот если примут законопроект о финансовых пирамидах, их создателям будет грозить до восьми лет тюрьмы», – сообщил он.

Напомним, в парламенте зарегистрирован законопроект «О запрете финансовых пирамид в Украине», одобренный правительством.

Первый вице-премьер-министр С. Арбузов сообщил, что в ближайшее время будут выработаны меры по борьбе с финансовыми пирамидами на фондовом рынке, деятельностью псевдофорекс-брокеров, предлагающих украинцам зарабатывать на международном валютном рынке.

Напомним, ранее полмиллиона украинцев вложили свои деньги в новую финансовую пирамиду С. Мавроди – МММ-2011. Жажда наживы победила в них здравый смысл. Проект Мавроди под названием МММ-2011 – «Мы Можем Много» обещал вкладчикам прибыль в 20 % ежемесячно, а пенсионерам, вложившим деньги – в 30 %. Пирамида МММ-2011 рухнула в мае 2012 г. В 2003 г. Мавроди был арестован, осужден за мошенничество в крупных размерах и приговорен к 4,5 годам тюрьмы. С 22 мая 2007 г. он на свободе (*MG media* (<http://mgm.com.ua/news/v-ukraine-poyavilas-novaya-finansovaya-piramida-lavina-podarkov>)).

0642.ua – сайт г. Луганск

Сайт города Луганска / Справочник предприятий / Бизнес услуги / Финансовые пирамиды Луганск

1. МММ-2011 в Луганске, Мы Можем Много! Доход до 75 % в месяц. Десятитысячник Алексей Барышев.

+380 (93) 058-91-58

2. МММ-2011

ул. Советская, 60. Вход между рестораном «Два Гуся» и фотоцентром. Офис 410

+380 (99) 733-57-35

3. МММ-2011. Сеть по всей Украине и всему миру.

Белая Церковь, ул. Олеся Гончара, 1/42, оф. 215

+380 (67) 240-27-76

4. Кредиты наличными ТОВ «Гарант»

+380 (67) 7347429

5. МММ Луганск

+380 (63) 197-30-22

6. Gold Line international

+380 (66) 097-32-58 (с 8:00 до 19:00) (<http://www.0642.ua/catalog/16/606>)

Алчевцам предлагают «просто так получить 150 гривен от МММ»

Две женщины и мужчина в белых жилетах с надписью «Просто так получи 150 грн. от МММ» появились в Алчевске.

Проходим они раздают официальный информационный бюллетень «Мы Меняем Мир», в котором предлагается связаться с десятником МММ и получить 150 грн в подарок.

Получить комментарий у представителей С. Мавроди оказалось невозможно – увидя фотоаппарат, они убежали.

Справка

АО «МММ» – частная компания, организованная С. Мавроди. С 1994 г. традиционно рассматривается как классическая и крупнейшая в истории России финансовая пирамида.

Через 10 лет после окончания института, в 1989 г. С. Мавроди основал кооператив

«МММ», на базе которого создал несколько десятков коммерческих структур, в том числе и АО «МММ», ставшее крупнейшей в истории России финансовой пирамидой, в деятельности которой участвовало, по разным оценкам, от 10 до 15 млн человек, и, которой он управлял исключительно по телефону. 2 сентября 1997 г. МММ было признано банкротом. А в 2003 г. С. Мавроди был осуждён за мошенничество в крупных размерах. После резкого обесценивания бумаг МММ 50 человек покончили жизнь самоубийством. Билеты МММ были на предъявителя, и не проводилось регистрации их покупателей. Следствие при-

знало потерпевшими более 10 тыс. человек, однако, по косвенным оценкам экспертов, пострадало около 10 млн человек.

В Украине в ноябре 2013 г. народные депутаты поддержали в первом чтении правительственный законопроект № 2700 «О запрете финансовых пирамид в Украине». Согласно законопроекту, в Украине запрещается умышленное создание условий для финансовой пирамиды, предложение участия в ней или привлечения (получения) финансовых активов с помощью финансовой пирамиды (<http://nedelya.net.ua/news/socium/alchevcam-predlagayut-prosto-tak-poluchit-150-griven-ot-mmm>).

В Хмельницком раскрыли секрет финансовых пирамид

О том, как не попасть на крючок мошенников, 28 апреля говорил А. Осацкий, экономист и предприниматель, на встрече адвентистской молодежи и приглашенных друзей в молодежном кафе «Парковка», которое организовано при второй хмельницкой общине Церкви Адвентистов Седьмого Дня.

В ходе дискуссии спикер посоветовал быть осторожными и детально исследовать предложения аферных структур, которые предлагают «легкие деньги», всегда просматривать учредительные документы финансовой организации, обязательно читать договор, постоянно консультироваться с близкими, родственниками, лицами, которые разбираются в юридических и финансовым вопросам. Диспутанты обсуждали деятельность финансовых пирамид, признаки их обнаружения, интересовались деятельностью сетевых компаний, названия которых часто появляются в СМИ, перспективами и последствиями сотрудничества с такими организациями, а также вопросами приумножения и сохранения собственных средств.

В культурной части программы звучали христианские песни в исполнении М. Вальчук и Д. Музыки, пересматривались видео-

ролики, касающиеся тематики встречи, все участники лакомились блюдами и свободно общались, что способствовало хорошему отдыху.

Больше года молодежное кафе в Хмельницком по ул. Свободы ежемесячно собирает молодежь для встреч с интересными людьми, раскрывает актуальные темы современности, объединяет церковную молодежь и дает ей возможность участвовать в миссионерском служении через приглашение своих друзей на мероприятия «Парковки» (<http://biblepravda.com/page.php?id=1865>).

ПОДАТКОВІ РИЗИКИ

Рекомендації аудиторів від компанії «Єфімов і партнери»

Наведення порядку в бухгалтерському та податковому обліку є актуальним і сьогодні. Може навіть актуальнішим, ніж було раніше, бо якщо там буде порядок, то Ваші шанси уникнути небажаних наслідків підвищуються.

Отже, читаймо уважно:

Перелік облікових питань, які можуть призвести до появи додаткових ризиків:

1. Податок на прибуток

1.1. Доходи та витрати.

На сьогодні, відповідно до ПКУ, передоплати за товари, роботи, послуги, як отримані, так і здійснені, не відносяться ні до складу витрат, ні до складу доходів. Проте, у рамках змін, про які сьогодні говорять практично всі, можливо будуть внесені деякі правки до цієї норми. Найбільш фіскальний підхід, так це повернення знову «першої події», що може призвести до необхідності включення в повному обсязі таких оплат до складу доходів та витрат у перехідний період.

Маючи інформацію про наявність таких сум, можна буде швидко зреагувати.

1.2. Підтвердження витрат первинними документами.

Відповідно до ПКУ, усі витрати, понесені підприємством, мають бути не лише пов'язані з господарською діяльністю, а також бути документально підтвердженими.

Найбільш актуальне це питання в рамках виведення фактичного залишку ТМЦ шляхом проведення різних списань, проведенням формальної інвентаризації, продажем таких неіснуючих товарів тощо. Слід максимально правильно та повно підготувати документи відповідно до вибраного способу.

1.3. Провести аналіз залишки ТМЦ.

На сьогодні придбані підприємством ТМЦ включаються до складу витрат лише в частині собівартості під час реалізації товарів (робіт, послуг), виготовлених за їх використанням. ТМЦ, які знаходять у залишку, участі в розрахунку бази оподаткування не беруть.

Знову ж таки, у рамках можливих змін правила щодо залишків таких матеріалів знову можуть змінитися, як то було з прийняттям ПКУ.

2. ПДВ

2.1. Аналіз податкового кредиту.

Перш за все слід звернути увагу на наявність та правильність оформлення податкових накладних, які включено до складу податкового кредиту. Крім того, перевірити факт включення вхідних ПН до єдиного державного реєстру податкових накладних, які підлягали обов'язковій реєстрації.

У випадку порушення будь-якої норми (чи то неправильне заповнення, чи то нереєстрація такої ПН) платник не має права на включення суми ПДВ за такою ПН до складу податкового кредиту. Як правило, якщо така ситуація має місце, то в такому випадку відбувається фактичне заниження податкових зобов'язань (навіть за умови відображення бюджетного відшкодування).

Таке порушення тягне за собою штрафні санкції відповідно до ПКУ.

2.2. Наявність у контрагента статусу платника ПДВ.

Оскільки на сьогодні відмінено свідоцтво платника ПДВ, слід перевірити контрагентів на їхню реєстрацію платниками ПДВ по базі Міндоходів. Зокрема це стосується конвертаційних та фіктивних фірм.

2.3. Розподіл податкового кредиту.

Слід звернути увагу на наявність оподатковуваних та неоподатковуваних ПДВ операцій. Як наслідок, при їх наявності виникає необхідність проводити перерахунок податкового кредиту між оподатковуваними та неоподатковуваними операціями.

Крім того, від методики вибраної для проведення такого розподілу, можна варіювати з розміром податкового кредиту, на який ми все-таки маємо право.

3. ПДФО

3.1. Податкова соціальна пільга

Проаналізувати застосування ПСП до доходів працівників у вигляді заробітної плати.

Зокрема слід приділити увагу документальному оформленню, а саме наявності заяви на її застосування (оскільки ПСП застосовується з моменту отримання зави від працівника). Крім того, працівники, не розуміючи суті ПСП, можуть не вказати на наявність у них інших доходів, отримання ПСП у іншого роботодавця, втрати статусу для отримання підвищеної ПСП тощо. Такі факти автоматично призводять до втрати права на ПСП

За умови, що факт неправомірного застосування ПСП виявлено після звільнення працівника (тобто утримати з його доходу можливості вже немає), то в такому випадку у підприємства з'являються додаткові витрати.

3.2. Відрядження.

Проаналізувати наявність незакритих підзвітних сум, відсутність підтверджуючих документів щодо здійснених витрат. Крім того, слід переглянути хронологію видачі підзвітних сум у частині видачі коштів працівникам, які не відзвітувалися за попередні відрядження або доручення. Таким працівникам підприємство не може видавати суми до їх повного відзвітування.

У разі наявності незакритих авансових звітів (непідтвержені витрати ПД), або неповернутих підзвітних сум, такі кошти мають оподатковуватись ПДФО.

4. Заробітна плата

4.1. Проаналізувати заборгованість перед працівниками у вигляді заробітної плати. Якщо таке має місце, є ризик появи додаткової уваги з боку прокуратури.

4.2. Дотримання нормативу стосовно інвалідів.

Відповідно до Закону України «Про основи соціальної захищеності інвалідів в Україні», для підприємств, установ, організацій установлюється норматив робочих місць для працевлаштування інвалідів у розмірі 4 % середньооблікової чисельності штатних працівників облікового складу за рік, а якщо працює від 8 до 25 осіб – у кількості одного робочого місця.

Тобто, якщо на підприємстві 100 чоловік, то відповідно має бути забезпечено працевлаштування чотирьом інвалідам.

За недотримання нормативу стосовно інвалідів передбачено штраф у розмірі середньої

(половини – якщо працівників від 8 до 16) річної заробітної плати на відповідному підприємстві за кожне робоче місце, призначене для працевлаштування інваліда і не зайняте інвалідом.

5. Касова дисципліна

5.1. Обмеження готівкових розрахунків між підприємствами.

НБУ встановлено граничну суму розрахунків готівкою підприємств (підприємців) між собою протягом одного дня в розмірі 10 тис. грн.

5.2. Обмеження розрахунків між підприємством та фізичною особою.

Крім того, починаючи з 01.09.2013 р., введено нові обмеження, щодо проведення готівкових розрахунків. Зокрема, встановлено, що підприємство (підприємець) протягом одного дня може розраховуватись із фізичною особою за товари (роботи, послуги) у розмірі 150 тис. (ста п'ятдесяти тисяч) грн. Якщо сума розрахунку перевищує 150 тис. грн, то таку оплату необхідно здійснювати в безготівковій формі, тобто використовувати поточний рахунок.

Якщо суми вказаних вище розрахунків перевищують встановлені НБУ величини, такі суми вважаються залишком готівки в касі та беруть участь у визначенні перевищення ліміту каси на кінець робочого дня.

У разі ж перевищення встановлених лімітів залишку готівки в касі застосовується штраф у двократному розмірі сум виявленої понадлімітної готівки за кожний день.

Аби врахувати якомога більше ризиків та завчасно підібрати можливі шляхи їх уникнення чи принаймні мінімізувати їх вплив, слід мати загальну уяву про їх існування.

ВАЛЮТНІ РИЗИКИ

Л. Присяжная, науч. сотр. НЮБ НБУВ

Новые назначения Глава Национального банка Украины – Степан Кубив

24 февраля 2014 г. народные депутаты Украины 310 голосами поддержали проект Постановления № 4248 и назначили С. Кубива главой НБУ.

Примечательно, что голосование по кандидатуре главы НБУ не было анонсировано заранее. По словам одного из депутатов фракции УДАР, их фракция вела переговоры и настаивала на кандидатуре В. Пинзенька, который предварительно дал согласие возглавить НБУ. Поэтому назначение С. Кубива для них стало неожиданным. В то же время в УДАРе подчеркивают, что не против этой кандидатуры.

Степан Иванович Кубив родился в 1962 г. в с. Мшанец Зборовского района Тернопольской области. В 1984 г. окончил математический факультет Львовского государственного (ныне национального) университета им. И. Франко, в 2002 г. – факультет экономики и менеджмента Национального университета «Львовская политехника». Кандидат экономических наук. Трудовую деятельность начал в 1983 г. лаборантом кафедры высшей математики Львовского государственного университета. В 1984–1990 гг. – на комсомольской работе в Львовском государственном университете, в областном комитете комсомола. Был заместителем председателя координационного совета

при Львовском облисполкоме по вопросам научно-технического творчества молодежи. В 1991–1994 гг. занимал должности заместителя директора, директора по научно-техническому творчеству и новым формам хозяйствования Львовского областного молодежного научно-экономического объединения «Студенческий Львов».

В банковской сфере новый глава НБУ с 1994. Начинал с должности специалиста планово-экономического отдела Западно-украинского коммерческого банка (1994 г.), затем – работал председателем правления банка. В банке, который со временем был переименован в Кредобанк, проработал до 2008 г. С 2010 г. по апрель 2012 г. С. Кубив являлся членом набсовета банка «Львов».

С 2012 г. – народный депутат Верховной Рады Украины. Член депутатской фракции Всеукраинского объединения «Батькивщина». Заместитель председателя Комитета Верховной Рады Украины по вопросам финансов и банковской деятельности.

В ходе протестных акций 2013–2014 гг. был комендантом Дома профсоюзов.

Является доцентом кафедры маркетинга и логистики (по совместительству) Национального университета «Львовская политехника». Автор около 50 научных работ. Награжден украинским орденом «За заслуги» III степени (2005), государственной наградой Польши «Золотой Крест Заслуги», другими наградами.

Естественно, что в связи с событиями в стране банкиры ожидали смены руководства Нацбанка. Однако, несмотря на решение большинства, реакция на нового главу НБУ оказалась довольно таки неоднозначной.

«Степан Кубив – профессиональный банкир, и этим все сказано. От него стоит ждать сохранения устойчивости курса гривни, ликвидности и стабильности банковской системы», – считает председатель правления банка «Хрещатик» Д. Гриджук. «Самые важные задачи, которые стоят перед новым главой НБУ, – это обеспечение платежеспособности и ликвидности системы, упреждение ажиотажного спроса на гривню и доллар, восстановление доверия к банкам. Несмотря на всю сложность ситуации, нужно обеспечить работу банковской системы и кредитование экономики», – заявил член совета НБУ Р. Шпек. По мнению генерального директора Украинского кредитно-банковского союза Г. Олифер, очень важно, что новый глава НБУ имеет «большой опыт работы в банковской системе, и неважно, что с 2008 г. он не руководил кредитными учреждениями. Он занимался администрированием, а это тоже очень важно для новой должности». Опыт и профессионализм отмечает исполнительный директор Независимой ассоциации банков Украины (НАБУ) С. Мамедов. В Украинском кредитно-банковском союзе (УКБС) считают, что назначение С. Кубива обеспечит взвешенную и эффективную регуляторную политику в денежно-кредитной сфере. «Рады отметить, что назначение главой НБУ профессионала банковского дела будет отвечать интересам банковской системы и экономики государства», – добавили в сообщении на сайте объединения.

Позитивно назначение С. Кубива оценивает и старший советник по внешним связям Европейского банка реконструкции и развития А. Усов. В то же время А. Усов советует сохра-

нить тот состав министерств и ведомств, который представляет собой команду профессионалов с нужными знаниями.

Однако есть и противоположные мнения. Некоторые банкиры считают, что С. Кубиву не хватает научных знаний и на одной практике далеко не уедешь. Так, по словам экс-зампреда НБУ С. Яременко, банковский опыт это абсолютно не опыт НБУ. «Это примитивный взгляд на то, что если был в банке – подойдешь для НБУ. Это больше относится к макроэкономике, ученой среде, экономической элите. Важно не качество обслуживания клиентов, а роль денег, роль валютных операций».

А, по мнению руководителя аналитического подразделения группы «Инвестиционный Капитал Украина» (ICU) А. Вальчишина, «назначение С. Кубива ничем не отличается от назначения предыдущего главы Нацбанка. Поскольку и тот, и другой, на мой взгляд, имели несколько несоответствующую подготовку для управления центробанком, то есть на такую должность планка требований очень высока. И что нынешний, что предыдущий главы НБУ не дотягивают, в силу опыта и навыков как практических, так и теоретических».

Тем не менее, участники рынка надеются на открытую политику НБУ. «Мы рассчитываем, что регулятор не будет поддерживать кулуарные договоренности с отдельными банками, а также надеемся на равное отношение ко всем учреждениям вне зависимости от того, с востока они или с запада. Предыдущее руководство НБУ поддерживало госбанки, которые работали с облигациями, было принято решение выдавать рефинансирование под залог валюты и ценных бумаг. Но такое обеспечение могут предоставить далеко не все учреждения. Мы надеемся, что теперь поддержку смогут получить средние и мелкие банки, – выразила надежду Г. Олифер. – К НБУ были нарекания по поводу валютного контроля и регулирования. Надеемся, что их устроят».

Следует отметить, что С. Кубив активно критиковал валютную политику предыдущей власти. Например, 12 февраля 2014 г. в Киеве во время пресс-конференции на тему: «Реальное состояние банковской отрасли по итогам 2013 г. Влияние нынешней политической ситуации на финансово-

банковский сектор. Административные нововведения НБУ и их риски» С. Кубив подчеркнул, что «власть сознательно отказалась принять рекомендации МВФ и ЕС по проведению экономических реформ и структурной перестройки национальной экономики, а выбрала вариант создания коррупционных схем: расчетный центр, санационный банк, финансовые векселя, государственные гарантии, банк развития. И именно поэтому Украина имеет очень серьезные проблемы».

С. Кубив неоднократно обращал внимание на то, что в течение последних двух лет падали объемы резервов НБУ. НБУ банально «печатает» деньги. Только в январе 2014 г., чтобы заткнуть дыры госбюджета, было дополнительно напечатано 5,7 млрд грн.

Глава НБУ заявлял, что по результатам 2013 г. по основным отраслям экономики отмечено падение: строительство – 14,5 %, ввод жилья – 3,4 %, грузоперевозки – 1,9 %, пассажироперевозки – 2,8 %, оптовая торговля – 2 %, экспорт товаров – 9,2 %, импорт товаров – 8,9 %, отрицательное сальдо внешней торговли – 12,6 млрд дол. «Безусловно, при такой экономической политике девальвация гривни была лишь вопросом времени», – подчеркивал С. Кубив.

Сегодня банкиры полны ожиданий. Среди первоочередных задач, которые, по их мнению, стоят перед новым главой – поддержка ликвидности банков, привлечение внешнего финансирования и обеспечение прозрачности работы Нацбанка.

Европейская Бизнес Ассоциация называет единственным средством предотвращения дефолта и банкротства, создания стабильного и привлекательного инвестиционного климата безотлагательное внедрение назревших реформ, согласование нового кредитного договора с МВФ и подписание Соглашения об ассоциации с Европейским Союзом. «Это единственная альтернатива, которую мы видим для новой власти. Пришло время действий, популизма уже нет места в нашей стране, и, что важно, эти шаги должны быть завершены задолго до запланированных в мае президентских выборов», – говорится в заявлении ЕБА.

В свою очередь в Федерации работодателей Украины (ФРУ) считают целесообразным обеспечить участие общественных организаций, ученых и объединений работодателей в процессе принятия кадровых решений по формированию правительства и законодательных решений. Федерация также выразила готовность поддержать украинское правительство при проведении реформ.

Также в ФРУ считают, что для стабилизации и развития национальной экономики необходимо устранить факты коррумпированности на всех уровнях власти и общественной жизни, провести немедленное реформирование судебной системы, стабилизировать ситуацию на валютном рынке

Кроме того, ФРУ ратует за мораторий на проверки бизнеса со стороны всех контролирующих органов, проведение ревизии судебных споров, наложенных штрафных санкций и уголовных дел за экономические преступления. Кроме того, по ее мнению, нужно отменить решения о доначислении денежных обязательств и применении штрафов путем признания сделок ничтожными по надуманным основаниям. «Одним из важных первоочередных задач для пристального внимания нового правительства страны бизнес видит принципиальное изменение качества предпринимательской среды. Наша основная задача – создать условия для ведения бизнеса в Украине комфортными и конкурентоспособными, снять инфраструктурные и институциональные ограничения для деловой активности, создать эффективную систему стимулов для инвестирования в реальный сектор, в инновационные проекты и региональное развитие», – заявляют в ФРУ.

Параллельно с решением ресурсной и валютной проблемы, финансисты ждут реформ в центральном аппарате Нацбанка и серьезных кадровых перестановок. «Во-первых, непонятно, зачем такой раздутый аппарат в принципе, есть множество дублирующих позиций. Во-вторых, нужно всмотреться в персоналии – это ведь просто донецкое засилье какое-то. С этим нужно бороться», – подчеркнул совладелец банка «Национальный кредит» А. Онистрат.

В то же время напряженная ситуация на финансовых рынках спровоцировала обострение взаимоотношений внутри банковского сообщества. Ряд представителей украинских банков, из числа неудовлетворенных «карманным» статусом Независимой ассоциации банков Украины по отношению к правительству и регулятору, намерены инициировать смену руководства ассоциации. В частности, речь идет о должности исполнительного директора НАБУ С. Мамедова, его заместителя Е. Ефремовой, а также ряда членов совета (главным образом – от государственных и «семейных» банков), являющихся креатурами экс-вице-премьера С. Арбузова и экс-главы НБУ И.Соркина. По их мнению, соглашательская позиция дирекции по отношению к любым решениям власти была предопределена полной зависимостью С. Мамедова и Е. Ефремовой от вышеуказанных лиц. При этом каждая публичная инициатива ассоциации в обязательном порядке предварительно согласовывалась на ул. Институтской.

«Полный “одобрямс”, который по отношению практически к любой инициативе регулятора и правительства демонстрировала дирекция, не соответствует определению “Независимая” в названии организации. Но это было бы только полбеда. Главное, что это идет вразрез как с интересами финансовых учреждений, так и сегодняшними потребностями украинской экономики и общества, – выражает интересы инициативной группы член совета НАБУ, председатель правления банка “Старокиевский” Ю. Яременко. – В свое время НАБУ создавалась как альтернатива существующим ассоциациям, каждая из которых в недостаточной степени отвечала интересам банков-

ской системы. Однако в итоге мы получили еще одну карманную ассоциацию, дирекция которой в заботе о том, чтобы хорошо жилось в первую очередь ей, а не банкам-участникам, очень быстро деградировала. Есть много примеров аморальности принятых решений, многие факты – вопиющи».

По мнению инициаторов процесса, на повестке дня для банков также и объединительные процессы в существующих профильных ассоциациях. Или, как минимум, значительно более тесная и активная координация работы, чтобы со сменой руководства в Национальном банке финансовые учреждения смогли более эффективно отстаивать свои интересы.

На сегодняшний день ситуация в банковской системе меняется ежедневно. В то же время прежними остаются ставки в банках, чья ликвидность не требует дополнительного притока средств. А те банки, которым необходима дополнительная наличность, повышают ставки лишь незначительно. Общая тенденция сводится к тому, что вкладчики перестали поддаваться панике и уже не так активно бегут в финучреждения забирать свои вклады.

Кроме того, 26 февраля стало известно, что Национальный банк Украины не будет тратить золотовалютные резервы для стабилизации курса гривны (*Материал подготовлен с использованием информации таких источников: <http://www.kommersant.ua/doc/2415800>, http://rus.ruvr.ru/2014_02_25/Stepan-Kubiv-Biograficheskaja-spravka-8846, <http://ru.wikipedia.org/wiki>, <http://kontrakty.ua/article/74492>, http://news.eizvestia.com/news_economy/full/163-naznachenie-novogo-glavy-nbu-uzhe-uspokoilo-finansovyj-rynok-nabu, http://dengi.ua/news/126571_Kurs_valyut_NBU_na_3_marta_.html*).

Министр экономики – Павел Шеремета

Министр экономики работает над привлечением финансовых поступлений в Украину и сокращением штата аппарата министерства.

Основной задачей правительства на сегодняшний день является деэскалация конфликта в Крыму и начало мирных переговоров с Россией, заявил министр экономики Украины П. Шеремета. Что касается экономики страны,

то сейчас важно обеспечить поступление финансовых ресурсов в Украину, отметил он.

«Ситуация в Крыму кажется очень нестабильной, однако за пару дней произошла незначительная деэскалация, мы этим довольны. Мы бы хотели деэскалировать ситуацию настолько, насколько это возможно, хотели бы перехода в мирное русло, разрешения ситуации только

мирным способом переговоров и обсуждений», – сказал П. Шеремета на брифинге в Украинском кризисном медиа центре. «Мы понимаем, что все люди волнуются, обеспокоены, но мы думаем, что ресурсов в Украине хватит, чтобы с этим (конфликтом в Крыму. – Авт.) справиться. Но все должно обсуждаться за столом переговоров, а не направляя пистолеты друг на друга», – добавил он.

При этом П. Шеремета сообщил, что считает решение о проведении референдума в Крыму неконституционным. Министр отметил, что все общественные вопросы с населением Крыма должны обсуждаться и решаться в конституционном русле. «У нас есть масса сценариев решения вопроса, но нет ресурсов, чтобы их проработать. Я принципиально не хотел бы обсуждать неконституционный сценарий. Главное – вернуть все в конституционное русло», – прокомментировал министр решение о проведении референдума в Крыму.

По мнению П. Шереметы, лучшим вкладом в экономическое развитие Украины стало бы нормальное функционирование Крыма в качестве курортной зоны. Однако это не будет возможно до тех пор, пока на улицах полуострова будут вооруженные люди, а конфликт будет оставаться неразрешенным. «Ситуация в Крыму нас волнует и с точки зрения туристического потенциала. Через месяц люди будут решать куда поехать, и Крым не будет первым пунктом в их списках. Давайте деэскалируем напряжение, уберем оружие, ведь это не то, чем можно привлечь туристов. Давайте покажем крымскую красоту. Это будет наибольшее вложение в крымский бюджет», – заявил он.

Относительно состояния украинской экономики, министр отметил, что ситуация не так плоха, как кажется. «Хорошие новости – экономика не так плоха, как государственные финансы. Там – катастрофа, но не в экономике.

Это нужно это разделять. Цифры, которые у нас есть по секторам экономики, выглядят не очень хорошо, но они не в минусе. Это дает нам повод думать, что экономика еще держится», – сказал он. По его мнению, в первую очередь в Украине необходимо обеспечить ликвидность банков и безопасность на улицах, кото-

рая, в свою очередь, придаст предпринимателям уверенности в безопасности ведения дел в Украине. Кроме того, министерство планирует подготовить плацдарм для выведения Украины в десятку стран по легкости ведения бизнеса.

Также П. Шеремета отметил, что основной экономической задачей на сегодня является обеспечение финансовых поступлений в Украину. В настоящее время в Киеве находится миссия МВФ, которая тщательно изучает сложившуюся ситуацию и будет готова внести свои предложения на следующей неделе, сообщил министр.

Следующим приоритетом работы Министерства экономики станет оптимизация процесса осуществления государственных закупок. По словам П. Шереметы, у министерства уже есть несколько вариантов законопроекта, направленного на борьбу с коррупцией и на то, чтобы сделать процесс госзакупок максимально прозрачным. Данные законопроекты на следующей неделе рассмотрит Кабинет Министров, а после – парламент, сообщил он.

«Избавиться от коррупции требовал и Майдан, в частности это необходимо в сфере госзакупок... Это рак, который ест страну изнутри и это необходимо немедленно устранить», – добавил министр.

Более того, министр считает, что и на сегодняшний день влияние Майдана на работу правительства сохраняет положительную динамику. «Майдан в его текущей форме играет важную роль, это постоянное напоминание новому правительству и должностным лицам о причинах человеческого протеста. Майдан сейчас хочет иметь больше гарантий, что страна не свалится обратно к тому, что было. Он поможет гарантировать свободные и демократичные выборы», – заявил он.

Также П. Шеремета добавил, что Украине необходимо сфокусироваться на развитии человеческого капитала страны, в частности на профессионализме и качественных показателях работы каждого наемного сотрудника.

Отметил П. Шеремета и важные сигналы, поступившие Украине от ЕС. Прежде всего это касалось перспективы членства в ЕС и либерализации визового режима. Кроме того,

Соглашение об ассоциации Украины и ЕС возможно подписать и после президентских выборов, считает министр. «Мы должны понимать, что соглашение с ЕС – дорога с двусторонним движением. Может быть отсрочка, можем подписать после президентских выборов. Мы хотим, мы готовы подписать, но трехмесячная отсрочка особого вреда не нанесет», – сказал он.

Кроме того, П. Шеремета сообщил, что сейчас активно работает на вопросом сокращения штата Министерства экономики. По его словам, аппарат министерства фактически «застрял в XVI веке». «Уменьшение количества сотрудников – это инструмент, но не нужно это делать механично. Я удивлен идеями, умения, профессионализмом некоторых сотрудников.

Но их количество нужно уменьшить, при этом уменьшить обоснованно. Это не спасет бюджет, но будет правильным сигналом обществу о том, что мы начали с себя», – заявил он.

Также П. Шеремета отметил, что основные задачи, которые были возложены на новое правительство, уже выполнены и поблагодарил всех остальных его представителей за усилия и поддержку. Министр высказал благодарность и западным странам, которые оказали Украине поддержку в сложных для нее условиях (*Mamepual noдroгoвoлeн c иcпoльзoвaнeм инфoрмaцuu тaкux иcтoчннкoв: <http://www.segodnya.ua/politics/pnews/sheremeta-v-krymu-neobhodimadeeskalaciya-konflikta-a-soglashenie-s-es-mozhno-podpisat-i-posle-vyborov-500919.html>*)

ПРОГНОЗИ ДЛЯ БІЗНЕСУ

Информационно-аналитический центр FOREX CLUB в Украине

Мировая промышленность продолжает восстанавливаться

Индекс глобальной деловой активности PMI, рассчитываемый банком JPMorgan, повысился в феврале до максимального значения с апреля 2011 г. – 53,3 пункта.

Основным драйвером роста показателя стали развитые рынки, в том числе США, Великобритания, Япония и еврозона. Поддержку индексу PMI оказало увеличение количества новых заказов, за счет чего соответствующий подиндекс возрос до 54,6 пункта против 54,4 пункта в январе. Кроме того, увеличение активности в бизнес среде способствовало росту мировой занятости – подиндекс повысился на 0,3 пункта до 51,3 пункта. Рост занятости в основном наблюдался в странах еврозоны, США, Японии, Великобритании, Мексике, Канаде.

«Индекс глобальной мировой промышленности в марте может достичь 53,5 пункта. Поддержку будет оказывать продолжающееся восстановление экономики еврозоны, на фоне чего сохранится тенденция умеренного повышения количества экспортных заказов», – прогнозирует М. Сальникова.

Стоит отметить, что индикатор экономического роста еврозоны €-coin в феврале 2014 г. достиг отметки 0,35 пункта, что является наивысшим показателем с июля 2011 г. Как следствие, положительная динамика экономических показателей еврозоны будет оказывать поддержку глобальному восстановлению деловой активности в промышленности в целом.

Обзор валютного рынка в Украине за февраль 2014 года

Евро

Стоимость евро на международном рынке повысилась на 2,39 % до уровня 1,3808. Основной причиной удорожания валюты в начале месяца, как отмечают аналитики FOREX CLUB в Украине, стало нежелание ЕЦБ увеличивать стимулирующие меры, а также заявление М.

Драги о том, что опасности дефляции в еврозоне на текущий момент не наблюдается. В феврале поддержку евро оказала публикация окончательных данных по темпам роста ВВП США за IV квартал. Так, показатель понизился до 2,4 % против предыдущей оценки в 3,2 %.

Курс продажи безналичного евро в Украине в феврале возрос на 23,63 % до уровня 14,504 грн, средний курс продажи наличного – на 31,49 % до 15,54 грн.

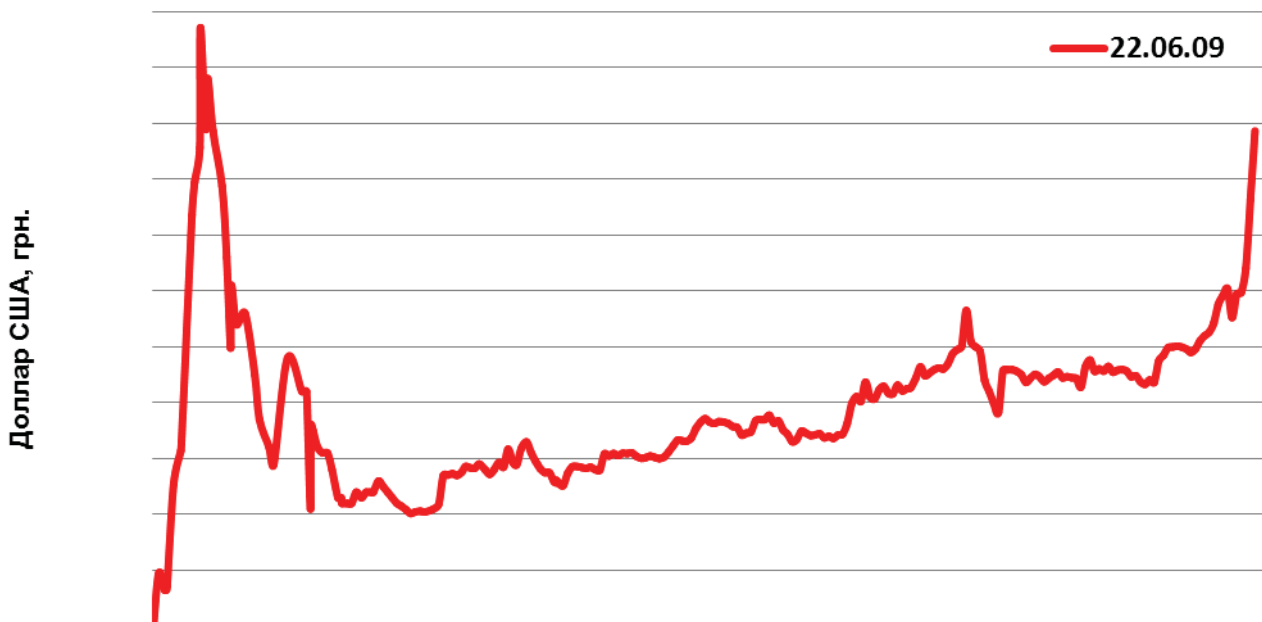
Средний курс продажи наличного евро в Украине

Доллар США

Курс продажи безналичного доллара в Украине за минувший месяц повысился на 21,11 % до уровня 10,5 грн, средний курс продажи наличного – на 29,33 % до 11,1 грн. Средний дневной объем торгов американской валютой за этот период составил 1,144 млрд дол., что на 41,3 % меньше, чем в январе.

Средний курс продажи наличного доллара США в Украине

Средний размер спреда по наличным операциям с долларом США в Украине за февраль повысился на 6,77 % до 7,99 %.

Средний спред по наличным операциям с долларом США

Разница между средним курсом продажи наличного и безналичного доллара повысилась до 0,60 к.

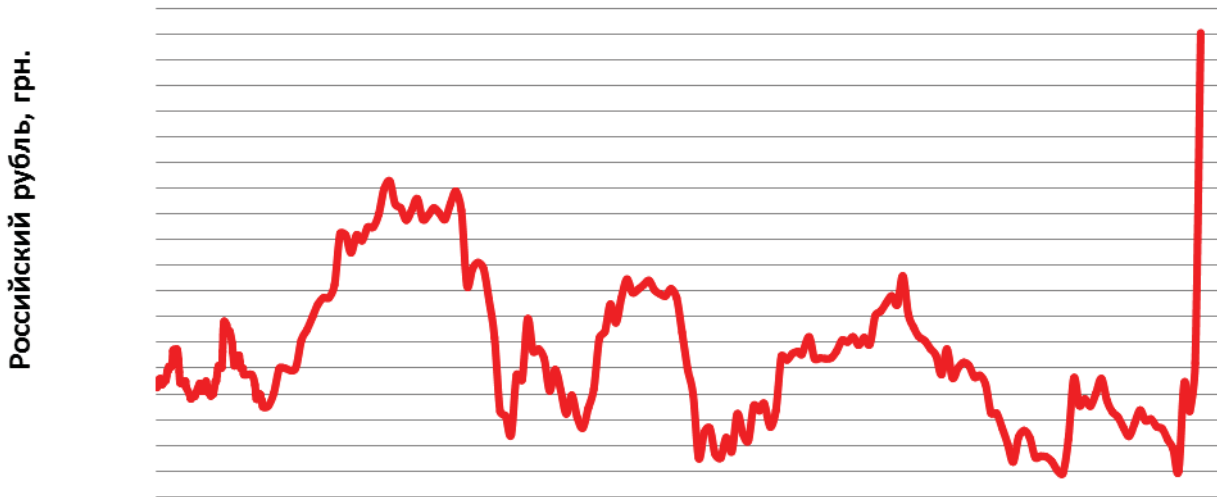
Средний курс продажи наличного доллара США и разница между средним курсом продажи наличного доллара и безналичного доллара США

Российский рубль

Курс продажи безналичного рубля в Украине в феврале возрос на 10,53 % до 0,274 грн, средний курс продажи наличного – на 27,76 % до 0,31 грн.

Средний курс продажи наличного российского рубля в Украине

Прогноз валютного рынка на март 2014 года

Евро

Некоторое давление на евро в марте может оказать ожидаемая позитивная статистика по рынку занятости США, в частности, по количеству занятого населения в несельскохозяйственном секторе за февраль. Диапазон колебания стоимости евро на мировом рынке в этот период может составить 1,3450 – 1,4000. Средний курс продажи наличного евро, при стабильном курсе доллара, в таком случае будет находиться в границах 15,14–15,76 грн.

Доллар США

Гривня в марте может продемонстрировать умеренную стабилизацию. Курс продажи наличного доллара в этот период, по прогнозам аналитиков FOREX CLUB в Украине, будет находиться в диапазоне 9,5–10,75 грн.

Учитывая тот факт, что НБУ больше не поддерживает гривню интервенциями на фоне отсутствия такой возможности, стоимость гривни будет зависеть от рыночных факторов – спроса и предложения. То есть – участники валютного рынка будут самостоятельно определять максимальный уровень курса продажи безналичного и наличного доллара.

В то же время фактором давления сохранится политическая напряженность в стране и веро-

ятность повышения цен на газ для Украины со стороны России. Однако ожидать значительной девальвации не стоит, так как количество желающих приобрести валюту будет незначительным. Фактором поддержки для гривни будет выступать вероятность получения Украиной финансовой помощи со стороны внешних кредиторов уже в марте. Кроме экономического обоснования необходимости внешних заимствований, это окажет и психологическую поддержку участникам финансового рынка – сигнал к постепенной стабилизации, в связи с чем банки прекратят создавать ажиотаж покупками валюты на межбанке.

Российский рубль

Девальвация рубля на международном рынке в марте может продолжиться. Несмотря на достижение российской валютой рекордных уровней за последние четыре торговых дня февраля, март также может оказаться негативным на фоне политического обострения между Россией и Украиной. В то же время негативное влияние на рубль продолжит оказывать и тенденция девальвации валют развивающихся стран. Курс продажи наличной российской валюты в Украине в марте может находиться в диапазоне 0,25–0,3 грн.

МОНІТОРИНГ ЗАКОНОДАВСТВА

*Підготовлено компанією
«ЄФІМОВ ТА ПАРТНЕРИ адвокати • аудитори • податкові консультанти»*

Головні зміни Наказ ДКСУ від 13.02.2014 р. № 53

Державна казначейська служба України затвердила план дій з відкриття рахунків для обліку надходжень до державного та місцевих бюджетів, внесенню змін до їх аналітичних параметрів відповідно до вимог Закону про Державний бюджет України на 2014 рік.

Ключові етапи плану:

17 лютого 2014 р. – відкриття і доведення нових реквізитів рахунків до відомих органів Міндоходів та інших органів, контролюючих справляння надходжень до бюджетів, для подальшого повідомлення платників податків;

1 березня 2014 р. – забезпечення перенесення залишків коштів з рахунків, які закриваються, на нові рахунки, приведення нормативів розподілу платежів відповідно до вимог законодавства;

3 березня 2014 р. – початок здійснення операцій з використанням нових рахунків.

Прес-служба Міндоходів

Міндоходів повідомило, що внаслідок збою електроживлення під час масового напливу електронної звітності 7–9 лютого цього року виникла затримка розсилки квитанцій № 2 про прийняття звітності. Нині фахівці Міндоходів працюють над усуненням технічних несправностей. Розсилка квитанцій № 2 кожному платнику, який подав звітність в електронному вигляді з накладанням електронного цифрового підпису, буде здійснена вже найближчим часом.

Лист Міндоходів від 03.02.2014 р. № 1001/10/26-15-11-01-08

Головне управління Міндоходів у м. Києві відзначило, що якщо первинний документ, зокрема акт виконаних робіт, оформлений відповідно до вимог, передбачених ст. 9 Закону про бухоблік та законами про електронний документообіг і електро-

ний цифровий підпис, то такий створений в електронному вигляді документ матиме юридичну силу. Ст. 9 Закону про бухоблік містить перелік обов'язкових реквізитів і передбачає виготовлення паперової копії документа, що зберігається на машинних носіях, на вимогу інших учасників господарських операцій, а також правоохоронних органів та відповідних органів у межах їх повноважень. Закон про електронний цифровий підпис визначає, що електронний підпис за правовим статусом прирівнюється до власноручного підпису (печатки) у разі, якщо:

– його підтверджено з використанням посиленого сертифіката ключа за допомогою надійних засобів цифрового підпису;

– під час перевірки використовувався посилений сертифікат ключа, чинний на момент його накладення;

– особистий ключ підписувача відповідає відкритому ключу, зазначеному у сертифікаті. Електронний підпис не може бути визнаний недійсним лише за те, що має електронну форму або не ґрунтується на посиленому сертифікаті ключа.

Податки і збори

Податок на додану вартість

Повідомлення ГУ Міндоходів у м. Києві від 13.02.2014 р.

ГУ Міндоходів у м. Києві звернуло увагу на те, що податкова декларація з ПДВ за січень 2014 року подається за новою формою, затвердженою наказом Міндоходів від 13.11.2013 р. № 678.

Закон України від 28.01.2014 р. № 736-VII

Цим Законом статтю 197 ПКУ доповнено пунктом 197.22, який звільняє від оподаткування ПДВ операції із ввезення на митну територію України природного газу за кодом згідно з УКТ ЗЕД 2711 21 00 00.

**Лист Міндоходів від 17.01.2014 р.
№ 1094/7/99-99-19-04-02-17**

Міндоходів нагадало окремі нововведення Закону № 657, зокрема, про поширення права добровільної реєстрації платником ПДВ особи, яка тільки планує здійснювати господарську діяльність (раніше платником ПДВ добровільно могли зареєструватися лише особи, які вже здійснювали оподатковувані операції з постачання товарів/послуг). Також податківці повідомили, що оскільки отримання виписок з реєстру платників ПДВ не є обов'язковим, у податкових органів немає підстав вимагати їх у платника. З 1 січня 2014 р. платники ПДВ не вказують номер свідоцтва у:

- Декларації з ПДВ та додатках до неї;
- Уточнюючому розрахунку податкових зобов'язань з ПДВ;
- Реєстрі виданих та отриманих податкових накладних;
- Податковій накладній;
- Інших документах, форми яких передбачали вказівку цього реквізиту. Відсутність номера свідоцтва у звітності з ПДВ, що надається після 1 січня 2014 р. (незалежно від податкового періоду, за який така звітність складена), не вважається порушенням порядку її заповнення та не є підставою для відмови у прийнятті податковим органом такої звітності в паперовому або електронному вигляді. Податківці не пояснили, навіщо вони залишили у звітності з ПДВ та реєстрі податкових накладних поля для номера свідоцтва. Крім того, відсутність у податкових накладних, складених після 1 січня 2014 р. у паперовому або електронному вигляді, номера свідоцтва продавця або покупця, також не вважається порушенням порядку їх заповнення, не є підставою для відмови в їх реєстрації у ЄРПН або виключення зі складу податкового кредиту. Це ж стосується й інших документів, складених після 1 січня 2014 р., форми яких передбачали зазначення номера свідоцтва. Якщо чинними нормативно-правовими актами передбачено пред'явлення або надання свідоцтва, або його завірених копій, до внесення відповідних змін до таких нормативно-правових актів, платником пред'являється витяг з реєстру платників ПДВ або свідоцтво.

Наказ Міндоходів від 16.01.2014 р. № 26

Міндоходів затвердило Положення про реєстрацію платників податку на додану вартість.

Після набрання чинності цього Положення:

- платникам ПДВ здійснювати перереєстрацію не потрібно;
- видані на момент набрання чинності цього Положення свідоцтва платників ПДВ можна буде застосовувати до внесення змін до реєстру чи отримання витягів, а також до зміни відомостей про платника;
- свідоцтва чи їх засвідчені копії підлягають поверненню при першому зверненні за витягом.

**Лист Міндоходів від 13.01.2014 р.
№ 452/6/99-99-19-04-02-15**

У цьому листі Міндоходів роз'яснило, що перехід до нових правил реєстрації платників ПДВ здійснюється з урахуванням такого:

- не підлягають обов'язковій перереєстрації платники ПДВ, внесені до реєстру платників ПДВ до 01.01.2014 р.;
- дійсні станом на 01.01.2014 р. свідоцтва про реєстрацію платника ПДВ можуть застосовуватися як витяги з реєстру платників ПДВ до внесення змін до такого реєстру або отримання витягу з такого реєстру, а також виникнення змін у даних про платників ПДВ;
- свідоцтва про реєстрацію платника ПДВ, їх завірених копії підлягають поверненню до органів Міндоходів при першому зверненні платника ПДВ за отриманням витягу з реєстру платників ПДВ.

**Лист Міндоходів від 9.01.2014 р.
№ 150/7/99-99-18-02-01-17**

Міндоходів повідомило, що на даний момент реєстрація платників ПДВ здійснюється на підставі:

- паперових реєстраційних заяв, поданих до органів Міндоходів;
- електронних копій реєстраційних заяв, відсканованих і переданих до органів Міндоходів держреєстратором. З огляду на те, що «міндоходівський» проект Положення про реєстрацію платників ПДВ, що враховує даний спосіб реєстрації, ще не затверджений, податківці

використовують тимчасовий регламент розгляду таких заяв;

– електронних реєстраційних заяв, поданих до органів Міндоходів засобами електронного зв'язку. Процедурні моменти і строки реєстрації у 2014 р. у порівнянні з 2013 р. не змінилися. Перехід до нових правил реєстрації платників ПДВ здійснюється з урахуванням такого:

– не підлягають обов'язковій перереєстрації платники ПДВ, зареєстровані до 01.01.2014 р.;

– дійсні на 01.01.2014 р. свідоцтва, зокрема, суб'єктів сільськогосподарського спецрежиму можуть застосовуватися як вилучення до зміни даних про платника в реєстрі або отримання витягу;

– свідоцтва, зокрема, суб'єктів сільськогосподарського спецрежиму і їх завірені копії підлягають поверненню до органів Міндоходів при першому зверненні платника за отриманням витягу.

**Лист Міндоходів від 08.01.2014 р.
№ 58/6/99-99-19-04-02-15**

Міндоходів у листі зазначає, що у випадку збільшення митної вартості імпортованих товарів, платник ПДВ на підставі аркуша коригування, складеного митним органом, має право включити до складу податкового кредиту суму ПДВ, яка зазначена в аркуші коригування та сплачена до бюджету.

Якщо платником ПДВ при ввезенні товарів на митну територію України сплачені суми ПДВ, зазначені в аркуші коригування до МД, помилково не були включені до складу податкового кредиту у період виникнення права на таке включення, то платник податку має можливість суми сплаченого ПДВ включити до податкового кредиту шляхом подання уточнюючого розрахунку.

**Лист Міндоходів від 06.12.2013 р.
№ 26567/7/99-99-15-01-04-17**

Міндоходів відзначило, що податкові зобов'язання з ПДВ при постачанні природного газу (при відсутності попередньої оплати), незалежно від дати підписання актів приймання-передавання, повинні формуватися в момент фактичної поставки (споживання) природного

газу, виходячи із щомісячного обсягу поставленого природного газу за даними обліку. У разі зміни показників (кількісних і, відповідно, вартісних) за даними актів приймання-передавання природного газу повинні виписуватися відповідні розрахунки коригування. Обов'язковою умовою для формування податкового кредиту споживачів природного газу є наявність підписаних актів приймання-передавання отриманого природного газу, податкових накладних та розрахунків коригування. Правильність формування податкових зобов'язань та податкового кредиту підприємствами ПАТ «НАК «Нафтогаз України», ПАТ «Укртрансгаз» та їх контрагентами проконтролює Міжрегіональне головне управління Міндоходів – Центральний офіс з обслуговування великих платників податків.

Податок на доходи фізичних осіб

**ДПІ в Печерському районі ГУ МДЗ
у м. Києві від 21.01.2014 р.**

ДПІ в Печерському районі ГУ МДЗ у м. Києві зазначили, що фізична особа, яка протягом звітного календарного року отримує доходи за надані послуги від іншої фізичної особи, зобов'язана включити суму таких доходів до загального річного оподаткованого доходу та подати річну податкову декларацію про майновий стан і доходи за наслідками звітного податкового року, а також нарахувати і сплатити до бюджету податок з таких доходів за ставкою 15 % та/або 17 % залежно від розміру бази оподаткування в календарному місяці.

Наказ Міндоходів від 21.01.2014 р. № 49

Міндоходів затвердило нову форму Податкового розрахунку сум доходу, нарахованого (сплаченого) на користь платників податку, і сум утриманого з них податку (форма № 1ДФ).

Суттєвих змін нова форма Податкового розрахунку у порівнянні зі старою формою не зазнала.

Серед змін можна зазначити видалення рядка «Сума податкового боргу станом на 01.01.2011 р. (грн, к.)». Порядком також звільнено від застосування штрафів за самостійне виправлення помилок у формі № 1ДФ.

Головних змін та уточнень зазнав довідник ознак доходів.

За новою формою звіт № 1ДФ слід подавати вже за I кв. 2014 р.

***ГУ МДЗ в Одеській області
від 20.01.2014 р.***

ГУ МДЗ в Одеській області нагадало, що відповідно до законодавства в разі отримання протягом року оподатковуваних доходів від двох або більше податкових агентів у загальній сумі, яка перевищує 120 розмірів мінімальної зарплати, встановленої на 1 січня звітного року (137 640 грн у 2013 р.), виникає обов'язок подавати річну Декларацію про майновий стан і доходи за результатами звітного року. Суми вказаних доходів відображаються платником податку в додатку 7 до Декларації, відповідно до якого проводиться перерахунок ПДФО із задекларованої річної загальної суми оподатковуваних доходів. Позитивна різниця між розрахованим та фактично сплаченим податком протягом 2013 р підлягає сплаті до відповідного бюджету за податковою адресою.

***Лист Міндоходів від 25.12.2013 р.
№ 20795/5/99-99-17-03-03-16***

Міндоходів повідомило, що при отриманні фізичною особою – членом сім'ї спадкодавця першого ступеня споріднення нерухомого майна, податкове зобов'язання щодо сплати до бюджету ПДФО відсутнє, тому проводити оцінку нерухомості в такому випадку не доцільно.

Наказ Міндоходів від 11.12.2013 р. № 794

Міндоходів перезатвердило нову форму Книги обліку доходів і витрат для визначення суми загального річного оподаткованого доходу та новий Порядок ведення обліку доходів і витрат для визначення суми загального річного оподаткованого доходу.

Дія наказу поширюється на платників ПДФО, які відповідно до п. 176.1 ст. 176 ПКУ зобов'язані подавати декларацію або мають право на таке подання з метою повернення надміру сплачених податків, у т. ч. при застосуванні права на податкову знижку, ведуть облік у Книзі обліку доходів і витрат для визначення суми загального річного оподаткованого доходу.

Відповідні форма та порядок, затверджені наказом Мінфіну від 09.01.2013 р. № 6, визнано такими, що втратили чинність.

Наказ Мінфіну від 11.12.2013 р. № 1055

Відповідним наказом скасовано довідку про сплату ПДФО платником податку-резидентом, який виїжджає за кордон на постійне місце проживання, та про відсутність податкових зобов'язань із цього податку (затверджена наказом Мінфіну від 21.12.2012 р. № 1401). Відповідно до п. 179.3 ПКУ платники податку-резиденти, які виїжджають за кордон на постійне місце проживання, зобов'язані подати до контролюючого органу податкову декларацію не пізніше 60 календарних днів, що передують виїзду. Після відповідної перевірки, контролюючий орган видає довідку про сплату та про відсутність податкових зобов'язань із ПДФО. Отримана довідка подається до органів митного контролю під час перетину митного кордону і є підставою для проведення митних процедур. Замість мінфінівської довідки, Міндоходів розроблено уніфіковану форму Довідки про сплату ПДФО на території України. Але наразі наказ ще відсутній.

Наказ Мінфіну від 11.12.2013р. № 1056

Відповідно до наказу скасовується форма Довідки про подану декларацію про майновий стан і доходи (податкову декларацію), затверджена наказом Мінфіну від 27.12.2011 р. № 1742. Ця довідка згідно з п. 179.12 ПКУ видається контролюючим органом за зверненням платника податку на підставі податкової декларації про майновий стан і доходи та за фактичної сплати визначених податкових зобов'язань. Замість мінфінівської довідки, Міндоходів розроблено уніфіковану форму Довідки про сплату ПДФО на території України. Але наразі наказ ще відсутній.

Державана допомога, єдиний соціальний внесок

***Прес-служба ГУ Міндоходів
від 17.02.2014 р.***

Для звірення сум нарахування та сплати ЄСВ платник звертається із заявою в довільній формі щодо отримання довідки про відсутність

заборгованості зі сплати ЄСВ до органу доходів і зборів за основним місцем обліку. У заяві обов'язково зазначається найменування установи, до якої подається відповідна довідка.

Контролюючий орган на підставі даних картки особового рахунку платника визначає наявність/відсутність заборгованості зі сплати ЄСВ на дату формування довідки.

Довідка за довільною формою (крім довідки про відсутність заборгованості зі сплати ЄСВ у зв'язку з прийняттям рішення про ліквідацію, реорганізацію юридичної особи, припинення підприємницької діяльності фізичною особою) надається платнику ЄСВ безоплатно протягом 15 календарних днів.

**Ухвала АС АРК від 10.02.2014 р.
№ 22-ц/191/236/14**

Апеляційний суд АР Крим підтримав рішення суду першої інстанції та зауважив, що до структури зарплати, із якої проводиться нарахування компенсації за невикористану відпустку та середнього заробітку за час затримки розрахунку при звільненні, не входить винагорода, отримана за виконання роботи за сумісництвом.

Постанова КМУ від 29.01.2014 р. № 36

Кабмін вніс низку змін до Порядку проведення індексації грошових доходів населення, затвердженого постановою КМУ від 17.07.2003 р. № 1078.

Зокрема порядком передбачено, що коли особа працює неповний робочий час, сума індексації визначається з розрахунку повного робочого часу, а виплачується пропорційно відпрацьованому часу.

Доповнено перелік виплат, які не належать до об'єктів індексації. До них додали виплати, які обчислюються із середньої заробітної плати.

Крім того, встановлено, що місяць, у якому відбувається підвищення грошових доходів працівників у зв'язку з розширенням зони обслуговування, збільшенням обсягу робіт, суміщенням професій (посад), виконанням обов'язків тимчасово відсутнього працівника, оплатою за роботу за сумісництвом на одному підприємстві, в установі, організації, а також

за рахунок збільшення розміру премії, не вважається базовим під час обчислення індексу споживчих цін для проведення індексації (у разі, коли не відбувається підвищення тарифної ставки).

Постанова КМУ від 29.01.2014 р. № 32

До категорій осіб, які не працюють, не слухають та не навчаються, але яким можуть призначати соціальну допомогу малозабезпеченим сім'ям додано фізичних осіб, які надають соціальні послуги.

Постанова КМУ від 29.01.2014 р. № 31

Кабміном внесено зміни до Порядку нарахування та сплати єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування за деякі категорії застрахованих осіб, затвердженого постановою КМУ від 02.03.2011 р. № 178. Більшість змін є суто технічними.

Наказ Міндоходів від 14.01.2014 р. № 12

Міндоходів затвердило зміни до порядку зарахування в рахунок майбутніх платежів ЄСВ або повернення надміру та/або помилково сплачених коштів.

Так, змінами передбачено, що кошти з рахунку, на який їх було помилково сплачено, повертатимуться протягом трьох днів.

У заяві про повернення помилково сплачених сум потрібно вказувати напрям перерахування коштів.

Помилково сплачені суми ЄСВ та/або застосованих фінансових санкцій перераховуватимуться протягом двох робочих днів із дня надходження висновків.

У разі помилкової сплати сум ЄСВ та/або застосованих фінансових санкцій на рахунок податкового органу, у якому платник перебуває на обліку, такі кошти перераховуються за заявою шляхом оформлення розрахункового документа про перерахування коштів на відповідний рахунок того податкового органу, у якому платник перебуває на обліку. На це відведено не більше двох робочих днів із дня надходження відповідного висновку.

**Лист Мінсоцполітики від 23.12.2013 р.
№ 700/18/153-13**

Мінсоцполітики зазначило, що якщо застрахована особа захворіла в перший день роботи, середньомісячну зарплату слід визначати шляхом ділення тарифної ставки (посадового окладу) або її частини на кількість робочих днів (годин) за графіком роботи застрахованої особи у місяці, у якому настав страховий випадок.

**Постанова ФСС від НВ
від 18.12.2013 р. № 15**

У цій постанові детально розписано підстави ФСС від НВВ для здійснення позапланової перевірки. До таких підстав належать:

- подання суб'єктом господарювання письмової заяви до відповідного робочого органу виконавчої дирекції фонду про здійснення перевірки за його бажанням;
- виявлення та підтвердження недостовірності даних, заявлених у звітах та відомостях, поданих страхувальником;
- неподання у встановлений строк суб'єктом господарювання звітів та відомостей без поважних причин, а також письмових пояснень про причини, які перешкождали поданню таких документів.

**Постанова правління ПФУ
від 16.12.2013 р. № 26-2**

Відповідно до змін, органи ПФУ не контролюватимуть дотримання платниками законодавства про ЄСВ. Крім того, під час планових та позапланових перевірок місцеві управління ПФУ не перевірятимуть питання стосовно ЄСВ. Відтепер управління ПФУ займатимуться стягненням своєчасно не нарахованих та/або не сплачених сум страхових внесків та інших платежів.

**ГУ МДЗ у Тернопільській області
від 17.01.2014 р.**

ГУ МДЗ у Тернопільській області нагадало, що ФОП, у тому числі ті, які обрали спрощену систему оподаткування та не використовують працю найманих працівників, формують та подають звіт з ЄСВ самі за себе один раз на

рік до 10 лютого року, наступного за звітним періодом. Звітність з ЄСВ подається до органів доходів і зборів за основним місцем обліку платника ЄСВ.

**Державне регулювання
Перевірки. Контроль. Штрафи. Податковий борг**

**Постанова Держсанепідемслужби
від 30.12.2013 р. № 28**

На виконання вимог Закону України «Про безпечність та якість харчових продуктів»

Держсанепідемслужба вказаною постановою затвердила:

- перелік харчових продуктів, які звичайно представляють високий та низький ризик для здоров'я людей;
- критерії для складання програми вибіркового санітарного контролю харчових продуктів;
- спеціально визначений відсоток вантажів, що представляють ризик для здоров'я людей і які підлягають обов'язковому розширеному санітарному контролю згідно з програмою вибіркового санітарного контролю за харчовими продуктами, підконтрольними державній санітарно-епідеміологічній службі, що імпортується;
- програму стандартного та вибіркового розширеного санітарного контролю харчових продуктів, підконтрольних державній санітарно-епідеміологічній службі, які зазвичай представляють високий та низький ризик для здоров'я людей.

**Лист Міндоходів від 29.01.2014 р.
№ 2191/7/99-99-19-03-01-17**

Міндоходів змінило свої рекомендації про складання звітності з податку на прибуток підприємств за 2013 р. і дозволило застосовувати з цією метою мінфінівські (старі) форми. Однак із двома уточненнями:

- тільки на період, поки не запровадять нову форму в програмне забезпечення щодо складання електронної звітності. Про таку дату вони повідомлять додатково;
- ідеться про платників, що звітують щоквартально.

Оскільки граничний термін подання декларації за 2013 р. платниками, які звітують один раз на рік, це 3 березня 2014 р., їм краще не поспішати. Скоріше за все, податківці незабаром оновлять програмне забезпечення і знову будуть рекомендувати застосовувати міндоходівські форми.

Розрахунок щомісячного авансового внеску, який повинен сплачуватися, починаючи з березня 2014 р. по лютий 2015 р. включно, здійснюватиметься за старими формами декларацій в автоматичному режимі (після доопрацювання програмного забезпечення) та заноситиметься до картки особового рахунку платника таким чином:

– у декларації з податку на прибуток підприємства (наказ Мінфіну від 28.09.2011 р. № 1213) (р. 11 + р. 12 – р. 13.1 – р. 13.2 – р. 13.6 Додатку ЗП до р.13)/12 ;

– у декларації з податку на прибуток банку (наказ Мінфіну від 21.12.2011 р. № 1683) (р. 11 + р. 12 – р. 14.1 – р. 14.2 Додатку ЗП до р. 14)/12 ;

– у декларації з податку на доходи (прибуток) страховика (наказ Мінфіну від 22.06.2012 р.

донарахування грошового зобов'язання в яких пов'язане з відпрацюванням платників податків, віднесених до ризикової групи суб'єктів господарювання, обов'язковим є:

– оцінка визначення в акті перевірки ланцюга, за яким здійснювалося постачання товарів (робіт, послуг);

– оцінка відповідності висновків акта перевірки щодо застосування податково-правових доктрин;

– оцінка висновків, викладених в акті перевірки щодо непідтвердження фактів здійснення особами господарської операції.

Якщо під час розгляду скарги буде встановлено, що орган доходів і зборів, який прийняв оскаржуване рішення та/або розглянув скаргу, припустив порушення податкового або іншого законодавства, контроль за дотриманням якого покладено на органи доходів і зборів, а також у разі встановлення недотримання вимог розпорядчих документів Міністерства доходів і зборів України, орган доходів і зборів вищого рівня може порушити питання та вжити заходів щодо притягнення до відповідальності посадових осіб, які припустили такі порушення.

Ухвала ВАСУ від 21.01.2014 р. у справі № К/800/35732/13

В ухвалі зазначається, що відповідно до ст. 69 МКУ митний орган не позбавлений права після завершення митного оформлення здійснювати митний контроль, але тільки за умови обґрунтованої підозри, що під час пропуску товарів і транспортних засобів через митний кордон України було допущено порушення законодавства України.

Судом також зазначено про відсутність правових підстав поширення дії будь-якого нового рішення про визначення коду товару на процедуру митного оформлення товарів, що була здійснена до прийняття нового рішення.

Наказ Міндоходів від 17.01.2014 р. № 41

Цим наказом Міндоходів затвердило Порядок взаємодії структурних підрозділів органів доходів і зборів у процесі розгляду скарг платників податків на рішення органів доходів.

У наказі визначено, зокрема, що при перевірці скарги платника податків на рішення ДПІ,

ДПІ в Печерському районі ГУ Міндоходів у м. Києві від 13.02.2014 р.

ДПІ в Печерському районі ГУ Міндоходів у м. Києві нагадує, що при простроченні фізичною особою сплати сум податкового зобов'язання передбачається штраф у розмірі 10 % погашеної суми при затримці до 30 днів та 20 % погашеної суми при затримці більше 30 днів. Крім того, після закінчення строків погашення на суму податкового боргу нараховується пеня з розрахунку 120 % річних облікової ставки НБУ за кожен день прострочення.

Наказ Міндоходів від 24.12.2013 р. № 845

Міндоходів затвердило свою форму Звіту про використання коштів, виданих на відрахування або під звіт, та порядок його складання. Наказ підписаний, зареєстрований у Мін'юсті і має бути опублікований 04.02.2014 р. у виданні «Офіційний вісник України». Тобто з 4 лютого 2014 р. треба буде застосовувати вже міндоходівський авансовий звіт.

**Лист Виконавчої ФСС із ТВП
від 30.04.2013 р. № 01-14-1165**

Якщо на підприємстві (в установі, організації) відсутня посада головного бухгалтера, органи ФСС із ТВП можуть скласти протокол про адмінправопорушення та накладати стягнення у виді штрафу на бухгалтера цього підприємства (установи, організації), на якого покладено обов'язки ведення бухобліку, складання і надання у встановлені строки фінансової звітності, підписання фінансових документів.

Адміністративна відповідальність передбачена за:

- порушення порядку використання коштів загальнообов'язкового державного соціального страхування у зв'язку з тимчасовою втраченою працездатності, несвоєчасне або неповне їх повернення, несвоєчасне подання або неподання встановленої звітності, подання недостовірної звітності щодо використання страхових коштів (ст. 1655 КУпАП);

- вчинення дій, що перешкоджають уповноваженим особам ФСС із ТВП у проведенні перевірок щодо використання страхових коштів (ст. 18823 КУпАП).

Також зазначається, що самостійне ведення бухобліку і складання звітності безпосередньо власником чи керівником підприємства не може застосовуватися на підприємствах, звітність яких повинна оприлюднюватися, та в бюджетних установах.

Ліцензії, патенти, дозволи

Наказ Мін'юсту від 12.02.2014 р. № 326/5

Затверджено нову редакцію Положення про державний нагляд за дотриманням законодавства у сфері держреєстрації юросіб та фізосіб-підприємців.

Державний нагляд здійснюється Державною реєстраційною службою (Укрдержреєстр) шляхом проведення перевірок, у тому числі:

- перевірок розгляду документів, що надійшли, на наявність підстав для залишення документів без розгляду та відмови в державній реєстрації юросіб;

- перевірок розгляду судових рішень, якими визнано неправомірним вчинення державним

реєстратором дій, і судових рішень про визнання повністю або частково недійсними рішень зборів засновників юридичної особи.

Строк, який надається для усунення виявлених під час перевірки порушень та недоліків, визначається в кожному випадку окремо, але не більше 1-го місяця з дня отримання довідки про проведення перевірки.

**Розпорядження Нацкомфінпослуг
від 24.12.2013 р. № 4677**

Юридична особа, яка має намір здійснювати страхову діяльність, протягом 30 календарних днів з дати державної реєстрації зобов'язана звернутися до Нацкомфінпослуг для включення її до Реєстру. У разі прийняття Нацкомфінпослуг рішення про видачу ліцензії заявнику на провадження страхової діяльності, інформація про якого на дату подання заяви не внесена до Реєстру, Нацкомфінпослуг одночасно приймає рішення про внесення такого заявника до Реєстру. Підставами для тимчасового зупинення дії ліцензії зокрема є:

- систематичне порушення законодавства про фінансові послуги у разі застосування не менше ніж двох заходів впливу протягом календарного року;

- відсутність страховика за місцезнаходженням, зазначеним у реєстрі;

- недопуск інспекційної групи до проведення перевірки;

- недотримання законодавства в частині формування та/або розміщення гарантійних страхових резервних фондів, а також обов'язкових критеріїв і нормативів достатності капіталу та платоспроможності, ліквідності, прибутковості, якості активів та ризиковості операцій, інших показників і вимог, що обмежують ризики за операціями з фінансовими активами;

- неподання у встановлений термін інформації та документів, що підтверджують зміни чи доповнення до документів, поданих для одержання ліцензії. Зареєстрований у Мін'юсті 27.12.2013 р. за № 2222 / 24754. Набирає чинності з дня офіційного опублікування.

Ліквідація та банкрутство

Постанова ВГСУ від 12.02.2014 р. № 910/11695/13

ВГСУ, відмовивши боржникові, щодо якого порушене провадження у справі про банкрутство в касаційній скарзі про скасування рішень судів попередніх інстанцій щодо повернення ним предмета фінансового лізингу кредитором, зазначив, що справи у спорах з майновими вимогами до боржника, стосовно якого порушено справу про банкрутство, розглядаються господарським судом, у провадженні якого така справа перебуває лише, якщо ухвалу про порушення провадження у справі про банкрутство боржника постановлено після 19.01.2013 р.

Оскільки справу про банкрутство боржника було порушено раніше зазначеної дати, то боржник не має права вимоги на розгляд цього спору в господарському суді, який розглядає справу про його банкрутство.

Ухвала ОААС від 04.02.2014 р. № 2а-5896/12/1470

Суд апеляційної інстанції не погодився з позицією податківців, що діяльність підприємства, унаслідок якої не отримується прибуток, є такою, що суперечить установчим документам останнього на підставі невідповідності ч. 2 ст. 38 Закону України «Про державну реєстрацію юридичних осіб та фізичних осіб-підприємців».

Судом зазначено, що одержання прибутку це не обов'язок, а саме мета підприємницької діяльності. Відсутність прибутку у підприємства за певний період є лише недосягненням ним за цей період мети діяльності – одержання прибутку і не може бути доказом провадження діяльності, що суперечить установчим документам, або такої, що заборонена законом.

Законодавством не передбачено такої підстави для припинення юридичної особи як відсутність прибутку за результатами її господарської діяльності.

Постанова ВГСУ від 28.01.2014 р. № 5023/414/11

ВГСУ, визнавши правомірними дії ліквідатора щодо оцінки майна банкрута, зазначив,

що приписами законодавства про банкрутство не передбачається обов'язку ліквідатора проводити узгодження із заставним кредитором процедури оцінки заставного майна боржника. Процедура оцінки заставного майна є самостійною дією ліквідатора під час інвентаризації майна боржника та підготовки його до продажу.

У свою чергу, умови реалізації заставного майна, наприклад, за його експертною оцінкою, повинні узгоджуватися із заставодержателем, або визначатися судом за наявності спору між заставодержателем та боржником у межах справи про банкрутство.

Тому проведення оцінки заставного майна без погодження із заставодержателем не означає порушення ліквідатором своїх обов'язків згідно з ч. 3 ст. 116 Закону України «Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом». У свою чергу, здійснення ліквідатором самостійно оцінки заставного майна боржника без його фактичної реалізації, без відома та погодження із заставодержателем, означає відсутність у таких діях порушення законодавства про банкрутство, наслідком якого могло б стати припинення повноважень (усунення) ліквідатора боржника.

Постанова ВГСУ від 28.01.2014 р. № 904/4525/13

ВГСУ, підтримавши позицію суду апеляційної інстанції про припинення апеляційного провадження за апеляційною скаргою податкового органу, зазначив, що останнім не було набуто статусу учасника справи про банкрутство, оскільки в порядку ст. 95 Закону України «Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом» подано заяву з грошовими вимогами до боржника в ліквідаційній процедурі з пропуском місячного строку на таке заявлення. Зазначене не дає змоги такому суб'єкту оскаржувати судові акти в цій процедурі.

Облік та звітність

Прес-служба Міндоходів від 19.02.2014 р.

Міндоходів нагадало, що 31.12.2013 р. набрав чинності наказ про затвердження форми

податкової декларації про майновий стан і доходи.

При цьому форма декларації, правила та порядок її заповнення не змінилися. Декларація (як і раніше) складається з восьми розділів, що подаються на двох двосторонніх аркушах формату А4, та семи додатків до декларації, які подаються на одно- та двосторонніх аркушах формату А4 та містять розрахунки окремих видів доходів (витрат).

Отже, на думку податківців, за 2013 р. громадяни повинні подавати декларацію про майновий стан і доходи по міндоходовській формі.

***Лист Міндоходів від 25.11.2013 р.
№ 15986/6/99-99-19-03-02-15***

У коментованому листі розглянуто питання відображення в декларації з податку на прибуток поворотної фінансової допомоги, отриманої платником податку на прибуток, який не сплачує авансові внески згідно з п. 57.1 ПКУ. На думку Міндоходів, сума поворотної фінансової допомоги, отримана у 2013 р. таким платником податків від фізособи (неплатника податку на прибуток на загальних підставах та неучасника товариства) та повернута до 01.04.2014 р., не відображається в його річній декларації з податку на прибуток за 2013 р. При цьому декларації за I квартал, півріччя та три квартали ним не подаються.

Проте, якщо брати до уваги той факт, що попередня редакція п. 152.9 ПКУ, що діяла до 01.01.2014 р., визначала для неплатників авансових внесків за п. 57.1 ПКУ базовим податковим (звітним) періодом календарний квартал, то цілком логічним було б:

– відображати в обліку суми доходів і витрат за підсумками кварталу, півріччя, трьох кварталів і року;

– звітну декларацію подати за підсумками року з відображенням у ній поквартальних розрахунків сум доходів і витрат.

У будь-якому випадку, вагомим контраргументом для податківців може бути лише індивідуальна податкова консультація, а її текст може різнитися з позицією, викладеною в цьому листі.

Зед і митне регулювання, валюта та іноземні інвестиції

***Лист Мінфіну від 05.12.2013 р.
№ 31-08310-06-10/29025***

Мінфін зазначив, що внесок засновника господарського товариства до статутного капіталу підприємства оцінюється і фіксується в статутних документах у грошовій одиниці України за курсом НБУ і не підлягає переоцінці в подальшому у зв'язку зі зміною курсу іноземних валют.

Курсові різниці за зобов'язаннями засновників за внесками до статутного капіталу підприємства, які повинні бути здійснені в іноземній валюті, підлягають перерахунку з використанням валютного курсу на дату балансу і на дату погашення.

Відповідно, курсові різниці, що виникають у результаті перерахунку зобов'язань засновників при формуванні статутного капіталу, не можуть бути визнані доходом. Тому суми таких курсових різниць відображаються в складі додаткового капіталу.

Готельний бізнес

***Лист Держкомтуризму
від 27.01.2014 р. № 260/60/2-14***

Держкомтуризму, виходячи з того, що готелі є юридичними особами, а готельні послуги – це послуги юридичних осіб, дійшов висновку про те, що правові підстави щодо проведення процедури оцінювання готелю, власником якого є фізична особа-підприємець, на відповідність певній категорії та видачі свідоцтва про встановлення відповідної категорії відсутні.

***Галузі та сфери діяльності
Будівництво***

***Розпорядження Нацкомфінпослуг
від 30.01.2014 р. № 278***

Затверджено нову редакцію Примірних правил фонду фінансування будівництва.

Рекомендовано управителям фондів фінансування будівництва (ФФБ) при розробці правил фондів фінансування будівництва

використовувати положення Примірних правил фонду фінансування будівництва.

Метою створення ФФБ є отримання довірителями у власність об'єктів інвестування. ФФБ вважається створеним після затвердження управителем цих Правил, укладання із забудовником договору та відкриття в банку окремого рахунку ФФБ. Довірителями ФФБ можуть бути фізичні і юридичні особи, як резиденти України, так і нерезиденти, та спільний інвестор ФОН.

Фінансові послуги

Постанова КМУ від 29.01.2014 р. № 41

Цією постановою КМУ визначено, що постанова КМУ від 21.08.13 р. № 683 у частині відшкодування з бюджету ПДВ шляхом фінансового казначейського векселя застосовується після набрання чинності законом, яким вносяться зміни до Податкового кодексу щодо продовження строку видачі фінансових казначейських векселів.

Дію Порядку видачі Міністерством фінансів казначейських векселів продовжено на 2014 р.

Обсяг заборгованості, яка включається у зведений реєстр заборгованості з різниці в тарифах на тепло-, водопостачання і водовідведення, у розрізі госпсуб'єктів збільшений до 100 тис. грн. (з 10 тис.).

Якщо протягом бюджетного періоду не забезпечено завершення процедури реструктуризації бюджетної заборгованості, що утворилася на початок бюджетного року, а видача фінансових казначейських векселів із заборгованості вже здійснена, завершення процедури реструктуризації проводиться в наступному бюджетному періоді.

Лист НБУ від 24.01.2014 р. № 11-116/3159

НБУ роз'яснив, що вимоги щодо обмеження готівкових розрахунків фізособи з підприємством (підприємцем), встановлені п. 1 Постанови № 210 та п. 2.3 гл. 2 № 637, стосуються розрахунків як фізособи-платника з підприємством (підприємцем) – одержувачем, так і розрахунків підприємства (підприємця) – платника з фізособою-одержувачем.

Обмежуються готівкові розрахунки між підприємством (підприємцем) і фізособою, які здійснюються протягом одного дня. Таким чином, сплата за договором, загальна сума за яким перевищує 150 тис. грн, у різні дні частинами, кожна з яких не перевищує встановленої суми обмеження, що не суперечить законодавству.

Фізособи для здійснення розрахунків з фізособами за договорами купівлі-продажу, які підлягають нотаріальному посвідченню, на суму більше 150 тис. грн, а також з підприємствами (підприємцями) за товари (роботи, послуги) на суму більше 150 тис. грн вправі внести кошти готівкою в банки або небанківські фінансові установи, які отримали ліцензію на переказ коштів без відкриття рахунку, для подальшого їх зарахування на рахунки одержувачів.

Лист НБУ від 21.01.2014 р. № 65-213/2378

НБУ наголосив, що з 03.02.2014 р. відкриваються тимчасові транзитні рахунки в плані балансових рахунків депозитарного обліку, для:

– ЦП депозитарної установи, заблокованих для оплати;

– ЦП депонентів депозитарної установи, заблокованих для оплати, що належать: резидентам-фізособам; нерезидентам; юрособам – банкам-резидентам; юрособам – не банкам-резидентам. Після укладення договорів купівлі-продажу ЦП на біржовому або позабіржовому ринку і отримання клірингової відомості від Розрахункового центру ЦП, заблоковані для продажу на рахунках № 227010; № 427110; № 427210; № 427310; № 427410, переводяться на нові рахунки № 227020; № 427120; № 427220; № 427320; № 427420. У разі анулювання РЦ клірингової відомості, що надавалася до НБУ, ЦП переводяться на старі рахунки. ЦП, заблоковані для оплати, за якими не отримано підтвердження виконання грошових розрахунків, при завершенні операційного дня автоматично розблоковуюватимуться на рахунки клієнтів-постачальників № 227010; № 427110; № 427210; № 427310; № 427410.

Рішення НКЦПФР від 17.12.2013 р. № 2893

Затверджено склад обов'язкових реквізитів фінансового банківського векселя, виданого як електронний документ:

- слова «Простий вексель»;
 - безумовне зобов'язання банку сплатити певну суму грошей за настання терміну платежу;
 - процентна ставка за векселем;
 - зазначення строку платежу;
 - зазначення місця, у якому повинен бути здійснений платіж;
 - найменування особи, якій чи за наказом якої має бути здійснений платіж;
 - зазначення дати і місця видачі простого векселя;
 - код ЄДРПОУ банку, який видає документ (векселедавця);
 - поле для індосаменту (передавального напису): ПІБ і місце проживання фізособи або найменування, код ЄДРПОУ та місцезнаходження юрособи, якій передається фінансовий банківський вексель; при наявності простого доручення за векселем або застави векселя;
 - відповідне попередження; дата передачі фінансового банківського векселя.
- Передавальний напис підписується:
- від імені юросіб;
 - шляхом накладання електронно-цифрового підпису керівника та електронно-цифрового підпису головного бухгалтера, а також електронно-цифрового підпису юрособи, спеціально призначеного для посвідчення справжності підпису на документах;
 - від імені фізосіб або ФОП;
 - шляхом накладення одного електронно-цифрового підпису зазначеної особи.
- Кількість індосаментів на одному фінансовому банківському векселі не обмежено. Зареєстрований у Мін'юсті 10.01.2014 р. за № 15 / 24792. Набирає чинності з дня офіційного опублікування.

Об'єкти правовідносин

Земля

Наказ ФДМУ від 30.01.2014 р. № 420

- Затверджені Примірні показники звичайної ціни послуг на виконання послуг з:
- оцінки майна щодо окремих груп об'єктів у апараті ФДМУ (додаток 1) та регіональних відділеннях ФДМУ (додаток 2);

- експертної грошової оцінки земельних ділянок, на яких розташовані об'єкти приватизації, у регіональних відділеннях ФДМУ (додаток 3);
- оцінки об'єктів аукціону в апараті ФДМУ (додаток 4) та регіональних відділеннях ФДМУ (додаток 5).

Вказані показники звичайної ціни визначені з урахуванням індексу інфляції, що склався у 2013 році (у розмірі 100,5 %).

Наказом також встановлено, що у зв'язку з відсутністю даних щодо вартості виконання послуг з експертної грошової оцінки земельних ділянок апарату ФДМУ необхідно керуватися відповідними примірними показниками звичайної ціни послуг, визначеними для м. Київ (у додатку 3).

Лист Держземагентства від 21.01.2014 р. № 28-28-0.17-630/2-14

Держземагентство в листі нагадало порядок зміни цільового призначення земельної ділянки для земель індустріальних парків.

Лист Держземагентства від 21.01.2014 р. № 28-28-0.17- 575/2-14

Розглядаючи порядок оформлення права користування (оренди) земельною ділянкою сільськогосподарського призначення, Держземагентство повідомило, що у разі відсутності рішення органу виконавчої влади чи місцевого самоврядування про припинення права колективної власності на земельні ділянки (несільськогосподарські угіддя) реформованих колективних сільськогосподарських підприємств, при розпорядженні земельними ділянками сільськогосподарського призначення під господарськими будівлями та дворами необхідно керуватися ст. 30 Земельного кодексу України.

Наказ Міндоходів від 17.01.2014 р. № 32

Наказом затверджений Порядок видачі довідки про наявність у фізичної особи земельних ділянок та її форми.

Аналізована форма довідки відрізняється від наразі діючої наявністю двох нових рядків для відображення даних про земельні частки (паї), виділені в натурі (на місцевості), з них земельні

частки (паї), виділені в натурі (на місцевості), які не використовуються (здаються в оренду, обслуговуються).

Нагадаємо, що довідка про наявність у фізичної особи земельних ділянок є підставою для невключення до оподаткованого доходу платника податку доходів, отриманих від продажу власної сільськогосподарської продукції, що вирощена, відгодована, виловлена, зібрана, виготовлена, вироблена, оброблена та/або перероблена безпосередньо фізичною особою на цих земельних ділянках.

Довідка видається безоплатно строком на п'ять років сільською, селищною або міською радою за місцем проживання платника податку протягом п'яти робочих днів із дня отримання відповідною радою письмової заяви про видачу такої довідки.

При продажу сільськогосподарської продукції (крім продукції тваринництва) її власник має подати податковому агенту копію довідки про наявність у нього земельних ділянок.

Наказ набирає чинності з дня його офіційного опублікування.

Наказ Міндоходів від 16.01.2014 р. № 25

Міндоходів затвердило Узагальнюючу податкову консультацію щодо орендної плати за земельні ділянки державної та комунальної власності. Головна мета затвердженої консультації – чергове закріплення фіскальної позиції щодо того, що незалежно від умов договору оренди землі з 01.01.2011 р. річна сума орендної плати за державні та комунальні землі не може бути меншою для земель сільськогосподарського призначення – розміру земельного податку, для інших категорій земель – трикратного розміру земельного податку. Це правило, за твердженням Міндоходів, має застосовуватись і у випадку, коли договір оренди земель державної та комунальної власності підлягає поновленню, і платник продовжує користуватися такою земельною ділянкою після закінчення строку дії договору оренди та не отримав письмового заперечення від орендодавця щодо використання земельної ділянки. У цьому разі Міндоходів пропонує платнику сплачувати орендну плату відповідно до умов попере-

днього договору, але не нижче вказаного вище розміру.

Лист Держземагентства від 14.01.2014 р. № 28-28-0.17-250/2-14

Держземагентство вважає, що юридична особа, яка мала земельні ділянки на праві постійного користування, після реорганізації має звернутися до органу виконавчої влади чи органу місцевого самоврядування для надання таких земельних ділянок державної або комунальної власності у користування.

Наказ Міндоходів від 30.12.2013 р. № 865

Міндоходів затвердило форму Податкової декларації з плати за землю (земельний податок та/або орендна плата за земельні ділянки державної або комунальної власності). Єдина відмінність нової форми від діючої наразі форми, затвердженої ДПАУ, – зазначення органу Міндоходів замість органу ДПСУ.

Постанова КМУ від 18.12.2013 р. № 982

Постановою затверджений Порядок видачі дозволу на переведення земельних лісових ділянок до нелісових земель у цілях, пов'язаних із веденням лісового господарства, без їх вилучення у постійного лісокористувача або відмови в його видачі, переоформлення, видачі дубліката зазначеного дозволу.

Дозвіл видається органом виконавчої влади з питань лісового господарства АРК, територіальними органами Держлісагентства за погодженням з органом виконавчої влади з питань охорони навколишнього природного середовища АРК, обласними, Київською, Севастопольською міськими держадміністраціями.

Видача, відмова у видачі, переоформлення дозволу, видача його дублікату здійснюються відповідно до вимог Закону України «Про дозвільну систему у сфері господарської діяльності».

Постанова ВАСУ від 18.12.2013 р. у справі № К/9991/46401/11

Постанова ВАСУ ВАСУ притримується протилежної позиції, ніж викладена в попередньому Наказі Міндоходів. Так, у Постанові

міститься висновок про те, що хоча законодавча зміна розміру земельного податку є підставою для перегляду встановленого розміру орендної плати шляхом внесення відповідних змін до договору оренди землі його учасниками, зазначене не тягне автоматичної зміни умов договору щодо розміру орендної плати, а відтак не може бути і відповідного донарахування податковим органом податкового зобов'язання з орендної плати із застосуванням штрафних санкцій за податковим повідомленням-рішенням.

**Лист Держземагентства від 12.12.2013 р.
№ 5-28-0.17-20721/2-13**

У листі роз'яснено порядок державної реєстрації земельної ділянки в рамках спадкування.

Так, земельні ділянки, право власності (користування) на які виникло до 2004 р., вважаються сформованими незалежно від присвоєння їм кадастрового номера. Тому якщо відомості про зазначені земельні ділянки не внесені до Державного реєстру земель, їх державна реєстрація здійснюється на підставі технічної документації із землеустрою щодо встановлення (відновлення) меж земельної ділянки в натурі (на місцевості).

При цьому якщо власник земельної ділянки не встиг її зареєструвати до своєї смерті, подати заяву про реєстрацію земельної ділянки може спадкоємець такого власника, додавши до технічної документації із землеустрою свідоцтво про право на спадщину.

Постанова КМУ від 27.11.2013 р. № 976

Постановою затверджені критерії, за якими оцінюється ступінь ризику від провадження господарської діяльності та визначається періодичність здійснення Держземагентством планових заходів державного нагляду (контролю) за топографо-геодезичною і картографічною діяльністю.

Такими критеріями є:

- види виконуваних топографо-геодезичних і картографічних робіт;
- додержання вимог законодавства у сфері топографо-геодезичної і картографічної діяльності.

Відповідно до встановлених критеріїв суб'єкти господарювання незалежно від форми власності належать до одного з трьох ступенів ризику – високого, середнього або незначного. Постановою визначені ознаки кожної такої групи. У разі коли суб'єкта господарювання віднесено одночасно до двох або більше ступенів ризику з тих, до яких він може бути віднесений, такий суб'єкт належить до більш високого ступеня ризику. Планові заходи державного нагляду (контролю) за топографо-геодезичною і картографічною діяльністю здійснюються з такою періодичністю: з високим ступенем ризику – не частіше ніж 1 раз на рік; із середнім ступенем ризику – не частіше ніж 1 раз на 3 роки; з незначним ступенем ризику – не частіше ніж 1 раз на 5 років.

**Об'єкти правовідносин
Нерухомість**

Постанова КМУ від 22.01.2014 р. № 27

Вказаною постановою КМУ внесено такі зміни до п. 4 Порядку оренди житла з викупом, затвердженого постановою КМУ від 25.03.2009 р. № 274: договір оренди житла з викупом підлягає обов'язковому нотаріальному посвідченню.

**Лист Держнідприємництва
від 08.01.2014 р. № 47/0/20-14**

Державна служба з питань регуляторної політики та розвитку підприємництва надала роз'яснення з питання утримання об'єкта благоустрою.

Частиною 4 ст. 15 Закону України «Про благоустрій населених пунктів» передбачено, що власник тимчасової споруди торговельного, побутового, соціально-культурного чи іншого призначення, розташованої на території об'єкта благоустрою державної та комунальної власності, зобов'язаний забезпечити належне утримання прилеглої до тимчасової споруди території або може брати пайову участь в утриманні цього об'єкта благоустрою на умовах договору, укладеного з підприємством або балансоутримувачем.

Таким чином, на думку служби, Законом України про благоустрій передбачено право, а

не обов'язок власника тимчасової споруди торговельного, побутового, соціально-культурного чи іншого призначення брати пайову участь в утриманні цього об'єкта благоустрою на умовах договору.

Держстату від 30.12.2013 р. № 18.1-12/40

Держстатом затверджено Роз'яснення, що містять інформацію щодо показників та змісту форми державного статистичного спостереження № 1 – ціни (житло) «Звіт про ціни на ринку житла». Головною метою спостереження є отримання даних щодо зміни цін на ринку житла для розрахунку індексів цін на первинному та вторинному ринку.

Показники звіту № 1 – ціни (житло) відображають дані первинних облікових документів: договір купівлі, продажу житла, який оформлений в установленому законодавством порядку.

Наказ Міндоходів від 24.12.2013 р. № 846

Суб'єкти господарювання, які провадять посередницьку діяльність, пов'язану з наданням послуг з оренди нерухомості (ріелтери), зобов'язані надіслати інформацію про укладені за їх посередництвом цивільно-правові

договори (угоди) про оренду нерухомості до контролюючого органу за місцем своєї реєстрації.

Цим наказом Міндоходів затвердило форму Інформації суб'єктів господарювання, які провадять посередницьку діяльність, пов'язану з наданням послуг з оренди нерухомості (ріелтерів), про укладені за їх посередництвом цивільно-правові договори (угоди).

У зв'язку з цим втратив чинність «старий» наказ Міністерства фінансів України від 30.11.2012 р. № 1248.

Наказ Міндоходів від 05.12.2013 р. № 766

З метою реалізації положень п. 46.5 ст. 46 р. II, пп. 265.7.5 п. 265.7 ст. 265 р. XII ПКУ Міндоходів затвердило форму Податкової декларації з податку на нерухоме майно, відмінне від земельної ділянки.

Платники податку-юридичні особи самостійно обчислюють суму податку станом на 1 січня звітного року і до 20 лютого цього ж року подають контролюючому органу за місцем знаходження об'єкта оподаткування декларацію за цією формою, з розбивкою річної суми рівними частками поквартально.

**Економічна діяльність:
нові орієнтири і ризики**
Інформаційно-аналітичний бюлетень
на базі оперативних матеріалів
Додаток до журналу «Україна: події, факти, коментарі»
№ 2 лютий

Редактори:
Т. Дубас, О. Федоренко, Ю. Шлапак

Комп'ютерна верстка:
А. Берегельська

Підп. до друку 28.02.2014.
Формат 60x90/8. Обл.-вид. арк. 3,65
Наклад 2000 пр.
Свідоцтво про державну реєстрацію
КВ № 5358 від 03.08.2001 р.

Видавець і виготовлювач
Національна бібліотека України
імені В. І. Вернадського
03039, м. Київ, просп. 40-річчя Жовтня, 3
Свідоцтво про внесення суб'єкта
видавничої справи до Державного реєстру
видавців, виготівників і розповсюджувачів
видавничої продукції ДК № 1390 від 11.06.2003 р.